

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 82 (1408) Субота, 17 кастрычніка 1959 года Цана 40 кап.

Насустрэч Пленуму ЦК КПСС

Малая механізацыя

М. СТАЛЯРОУ.

Напярэдадні снежаньскага Пленума ЦК КПСС усё часцей паўтараюцца гэтыя два словы. Паўну і пра іх і ў маленкай майстэрні калгаса імя 17 верасня Нясвіжскага раёна, куды звычайна, у савадарожную, збіраюцца калгасныя механізатары.

Калгасныя механізатары... Магчыма, пару год таму назад тады вызначэне маглі б выклікаць у некаторых усмешку. А сёння ў калгасе столькі сваёй тэхнікі, што даводзіцца ставіць пытанне аб устанавленні паслядавальнага інжынера. У калгасе звыш 50 чалавек маюць дачыненне да механізацыі. Несумненна, механізатарам патрэбны кіраўнік, тэхнічна адукаваны чалавек. Такі спецыяліст змагаецца парадку і калгаснаму рацыяналізатару ў мелкім. Ён патрэбны і таму, што ў калгасе з кожным годам усё больш становіцца машыны, станкі.

Радасная з'ява: побач з машынай апрацоўкай зямлі, механізмы працуюць на малочнай ферме, у будоўнічых бригадах, на такіх.

Брыгадзір механізатараў Іосіф Архівавіч Бобін дастаў са сваёй паходнай сумкі вельмі пацёрты аржуніны механізатары ў сваіх руках.

Схема нашай новай кармакухні... кажа брыгадзір.

Кухня абсталявана ў жыллагадочным гарадку. Над ёю шмат працавалі. Дармаглі калгасным механізатарам інжынеру з Інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі.

Вось наш элеватар, — тлумачыць брыгадзір. Сюды мы сыслам бульбу, буркі. З элеватара корм па стужцы канвеера паступае ў мэйкухню.

Брыгадзір гаворыць аб гэтым з энтузіязмам. І сапраўды, тут гэта нечужая дэталёвая рэч! Самыя прайсмейстры працы, якія адбіраў у калгасніка нямала часу і сіл, механізатары.

Палюбуецца на нашых дэталёвых жывёл! Ён іпяр значна лягчэй працаваць! А раней што было?

Госцы з механізатараў зазначаюць: Можна спытаць у май Фэрні. Яна тады працавала на ферме... У чатыры гадзіны падмаляваў. А як прыдзе вечаарам дамоу, скараціць рук не чуе.

Ціпер Фрэнэ так не сказала б. Калі брыгадзір гаворыць брыгадзір, на прыгатаваную корму для жывёл працавала 23 чалавекі, дзяткі іпяр заняты не больш сямі. Значна чам да таго ж, што жывёл у нас стала нямнога больш, чым было.

Прытрымае асенняе паветра. Цішыня. Толькі нідзе за майстэрняй рытмічна пыхкае матор воданарпной станцыі. Вада! І Архівавіч, як любоўна называюць брыгадзіра, усміхаецца:

— Тут механізацыя, без яе, самі ведаеце, і ні туды, і ні сюды... Калгасныя механізатары самі маніравалі сістэму, самі будавалі воданапорную вежу. Ціпер на ферму вада паступае іспытна. Аўтапалкі не бываюць пустымі.

Можна было б назваць іпяр некалькі цікавых аб'ектаў так званай малой механізацыі калгаса. Але народ тут менш за ўсё сільны гаварыць пра тэрыторыю, якія ўжо ўвайшлі на ўжытак гаспадаркі. Паглядзець жа, каб у будучыню, зрабілі — добра! — А іпяр клопат аб новым!

Я сяджу ля пераважнага горна на маленкай калодзі, на якой звычайна адпачываюць кавалі. Горна на калгасе — таксама навіна механізатараў — у любічы час чаляі яго на буксір і везі туды, дзе патрэбна «гарачае» лязьне.

Есць аб чым гаварыць і брыгадзір савадарожнай брыгады Усцін Андрэвіч Абрамовіч. Да нядаўняга часу яго брыгада лічылася ў калгасе на другім плане. Вырашаліся справы звязаныя з жыллагадочнай будоўляй. «Да гароду і салядоў», гаварылі тады, — не дайшлі яшчэ нашы рукі! Тэды на галавым справядлівым сходзе высветліліся цікавыя акалічнасці. Маляды дзяткі і хлопцы, якія прыйшлі ў га-

роднюю брыгаду са школьнай парты, зарабілі калгасу немалы прыбытак.

Сады і гароды сталі ў цэнтры ўвагі калгаса. Сабекшт кілаграма капустаў, напрыклад, вызначаўся калгаснікамі.

— Спраў і брыгадзе вельмі многа, а ўсё ж робім уручную. Нам бы крыху механізацыі, — гаворыць Усцін Абрамовіч, — мы б яшчэ больш таіна на вырошчвалі моркву, цыбулю, капусту, радзьку. Колькі б грошай пацупіла на рахунак калгаса!

Усцін Андрэвіч чалавек практычны. Пытанні механізацыі ён дасягае звязана з эканоміяй. У калгасе яшчэ лічыцца. На кожным дрэве мюста падавоў. Даводзіцца ставіць падпоркі, каб не ламалася галле.

— Наш сад, — гаворыць Усцін Андрэвіч, — вялікі фруктоваы гай. Колькі даводзіцца ўкладваць у яго працы!

Па прыклады даляка ісі не трэба. У калгасным гадавалніку штогод вырошчавалі да дзевяці тысяч сажанцаў. Сады займаюць у Вялікай Ліне амаль чатыры дзесяткі гектараў. А кожнае ж дрэва трэба даглядзець і сагрэць цэлым чалавечым рукам. А колькі ў дрэва бачыных і непачынутых ворагаў! Трэба іх знішчаць разумна, з толкам, каб не пашкодзіць дрэваў. А апрацоўка глебы, а папкорка! На маленкім участку работа савадарожца заставіць, а ў вялікім садзе — садоўніку работы з раіцы да вечаар хапае.

— Механізацыя вельмі патрэбна... А паглядзець, што мы маем! Дзяткі механізатарам за апрацоўку глебы. Але ўсё астатняе даводзіцца рабіць рукамі. На РТС савадарожца і слухаць не хочуюць...

Усцін Андрэвіч марыць аб спецыяльным савадарожным трактары ДСШ — 16, які выпускаюцца на Харкаўскім трактарным заводзе. Да яго ўсё наваесныя прылады, ён зручны ў рабоце. Гэтую машыну можна выкарыстаць і для транспартных работ, да яе прыстасавана самаваліная платформа, можна падвозіць угнаенне, хімікаты, апырквалыкі.

У РТС жа пакуль што няма такіх машынаў, і Усцін Андрэвіч развоўдзіць рукамі:

— Маглі б узяць на сезон такі трактар, але эртэсэцыі не заўважваюць нас, садоўніку.

Размова аб механізацыі працаёмкіх работ у садзе і на гародзе ішла і ў бухгалтэрыі. Тут Усцін Андрэвіч вылічыў усё дазаванне па сабекошту цэнтраві гаспадаркі. Прадукцыя, якая значна знізіла ў параўнанні з мінулым, але працоўныя затыры іпяр вялікія:

— Дай нам машыну — і ўсё будзе інакш...

Усцін Андрэвіч уважліва слухае зусім яшчэ маладая калгасніка, дзятку тут жартам называюць «гаспадарыні птушынага двара». На ёй сіні халат, гумовыя боты.

— Вам яшчэ няма чаго крыўдывацца на механізатараў, — гаворыць яна. — А вась у нас...

«У нас» — гэта на калгаснай птушкаферме.

У пакоі пацуюць смех: «Кіян там можа быць механізацыя ля курантаў... Выдуам, дзетка».

Старшая птушыніца Вера Майсёна не з тых, хто не можа пастаяць за сябе.

— Чытаць трэба тэхнічную літаратуру. Для выкладчыкаў школ і бацькоў вучняў арганізуюцца кансультацыі па пытаннях атэстычнага выхавання на ўроках і ў сям'і.

Н. ЮРКЕВІЧ.

Кабінет навукова-атэстычнай прапаганды

У памяшканні Пінскага краязнаўчага музея адкрыты металычны кабінет навукова-атэстычнай прапаганды. Лектары і прапагандысты могуць узяць тут неабходную літаратуру.

Для выкладчыкаў школ і бацькоў вучняў арганізуюцца кансультацыі па пытаннях атэстычнага выхавання на ўроках і ў сям'і.

Нясвіжскі раён Мінскай вобласці.

ПРАСАМЭНА Кіткаўна з калгаса «Маладая гвардыя» Іванаўскага раёна некалькі гады: палшук ты, а не чалавек.

А іпяр? Ды што і казачкі! За летні год сям'я Самёна Кіткаўна атрымала за сваю працу ў арпелі толькі грашныя 32 тысячы рублёў. У вольны час Самёна Кіткаўна іпяр цягне да кніжкі.

Калгас яшчэ не дужа багаты, але магчымасці для росту вялікія. Яны зрабіць сваю гаспадарку іпяр багатай. — аб гэтым думае кожны калгаснік. Калі дзятка Самёна прачытаў раман Ф. Панфёрава «Роздум», ён заўважыў:

— От правільна... Письменник нібы і ў нашым калгасе пабыў.

Так гаварылі і іпяр. Калі раман прачытаў дзяркі, яны сабраліся ў клуб і абмянівалі думкамі. Прачытаў і раман і ў суседніх калгасе.

За тры месяцы ў Іванаўскім раёне адбылося 22 канферэнцыі чытачоў па рамане Ф. Панфёрава «Роздум». У канферэнцыях прынялі ўдзел каля 20 тысяч калгаснікаў.

Затым вырашлі сабраць раённую канферэнцыю чытачоў, на якую запрасілі аўтара кнігі Фёдора Іванава і Ф. Панфёрава.

11 кастрычніка ў клубе калгаса імя Сталіна сабраліся калгаснікі. На сустрэчу з пісьменнікам прыходзілі жывялоўды, палытоўды, брыгадзіры, старшыні арпелі многіх калгасаў.

Няхай жыве ленынская знешняя палітыка Саветаў Саюза — палітыка мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам, палітыка захавання і ўмацавання міру і бяспені народаў, развіцця эканамічных і культурных сувязей з усімі краінамі!

Поспехі радуоць і натхняюць

З вялікім энтузіязмам працуюць сёлетя ўсё саветскія людзі. Свае веды, сілы і здольнасці аддаюць саветскі чалавек на тое, каб распахова выканаць гістарычныя раісны XXI з'езду нашай партыі і чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС, каб хутчэй наблізіць цудоўнае камуністычнае заўтра.

Кажуць, лічыць — надывай сыхай і сумная справа. Але ёсць лічыць, чытаючы якія, у сэрцы нараджаецца вясялая, бадабрая мелодыя. Есць лічыць, якія радуоць і натхняюць людзей на новыя поспехі. Гэтыя лічыць мы прачыталі ў наведманні Цэнтральнага Статыстычнага Упраўлення пры Савете Міністраў БССР. Добрая, радасная весткі прынесла саветскім людзям гэтае наведманне.

Работнікі прамысловасці на аснове разгорнутага сацыялістычнага спаборніцтва перавыканалі план трэцяга квартала і дзевяці месяцаў 1959 года як на агульным аб'ёме прамысловай вытворчасці, так і па большасці важнейшых відаў прадукцыі.

Наведманне ЦСУ іпяр раз сьвятлічае, што наша краіна з кожным днём становіцца ўсё больш магутнай дзяржавай, што рэзервы сацыялістычнага ладу не вычэрпаны. План дзевяці месяцаў 1959 г. па выпуску валавой прадукцыі прамысловасці БССР перавыканан больш чым на чатыры працэнты. Аб'ём прамысловай вытворчасці за дзевяць месяцаў 1959 г. павялічыўся ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года на 12 працэнтаў. План дзевяці месяцаў перавыканан на выпуску чыгуны, сталі, па здабычы вугалю, нафты, электраэнергіі, газу, цэменту. Значна павялічыўся выпуск прадукцыі хімічнай прамысловасці.

Многа увагі надаецца ў нас выработу тавараў шырокага ўжытку. Займаюцца іпяр у магазінах, і сэрца радуоць: на папках, на вітрынах дробных тавараў — колькі хочаш. У наведманні ЦСУ, перавыканан дзевяцімесячнага плана выработу баваўняных, шарпаваных і ільняных тканін, скуранага абутку, гадзіннікаў, тэлевізараў, матыцкаў, мабіль, цукру, мяса, масла, маляка і г. д.

Ажыццяўляюцца мерапрыемствы па далейшаму ўкараненню наваесных дасягненняў навукі і тэхнікі, прамысловых прадпрыемстваў, навукова-даследчых інстытутаў і праектна-канструктарскіх арганізацый за дзевяць месяцаў стварылі і асвоілі прыкладна паўтары тысячы новых тыпаў машынаў, механізмаў, апаратаў і іпшага абсталявання. Асвоена серыйная вытворчасць больш 250 новых важнейшых відаў машынаў, абсталявання, прыбораў і матэрыялаў.

За дзевяць месяцаў гэтага года больш мільёна 400 тысяч вынаходнікаў і рацыяналізатараў унеслі звыш двух мільёнаў прапаноў. Укаранена ў народную гаспадарку больш аднаго мільёна 400 тысяч вынаходстваў і рацыяналізатарскіх прапаноў. Гэта даць магчымасць дзяржаве скаанічыць за год больш сямі мільярдаў рублёў.

Перавыканан і план павышэння прадукцыйнасці працы. За дзевяць месяцаў 1959 года прадукцыйнасць працы ў прамысловасці вырасла ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года на васьм працэнтаў.

Слаўных поспехаў у працы дасягнулі саветскія людзі. У іх адноўлена, адна мэта — датармінава выкананне сямігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі.

З УСІМ натуральна, што спектаклі аб нашай цудоўнай сацыялістычнай рэалізацыі, сцэнарыя творы, прысвечаныя велічым подзвігам будоўнікоў камунізму, — складаюць трывалую аснову рэпертуару беларускіх тэатраў. Яны спрыяюць умацаванню сувязей мастацтва з жывым народам, выхаванню высокіх эстэтычных густаў у моладзі, у саветскага гледача.

Камуністычна м у выхаванню гледачоў служыць таксама спектаклі па лепшых п'есах нацыянальнай драматургіі і опера-балетнай творы беларускіх кампазітараў, якія былі пастаўлены ў мінулыя гады. Яны таксама павінны складаць аснову фонд рэпертуару рэспубліканскіх, абласных і народных тэатраў.

Есць тэатральныя кіраўнікі, якія не забываюцца пра гэты свай абавязак і паказваюць добры прыклад для пераімавання.

Многа год у рэпертуары Тэатра імя Янкі Купалы знаходзіцца класічны спектакль «Хо смеяцца апошнім». Кожны новы іпяр паказ з'яўляецца сапраўдным святам як для мастацкага калектыву, так і для гледачоў. І трэба шчыра сказаць, што ў гэтым вываду купалаўскага добра разумеюць сваю адказнасць перад грамадствам і іпшчыны кожны раз даваць спектакль на высокім творчым узроўні.

З такім жа чылым клопатам ставяцца аб коласнасці да «Несцеркі». П'еса гэта ўпершыню была пастаўлена на сцэне ільнянага тэатра, а потым шырока прыйшла па многіх тэатрах Саветскага Саюза.

Тэатр імя ЛКСМБ на працягу многіх год з выключнай патрабавальнасцю да якасці сцэнічнага твора захоўвае ў сваім актыўным рэпертуары «Брэскувую крэпасць». І іпяр новы варыянт гэтага спектакля, які падрыхтаваны для калгаснай сцэны, з цэлай увагай сустракаецца высковымі гледачамі.

Добры прыклад шанавання мастацкіх нацыянальных традыцый у галіне рэпертуару падае рэспубліканскі Тэатр юнага гледача.

Правільнае разуменне свайго абавязку ў выкарыстанні і паліпавенні традыцый нацыянальнай сацыялістычнай культуры ў шэрагу выкладчыкаў праявіў таксама Тэатр оперы і балету.

Мы маем на ўвазе творцаў ўзнаўлення на сцэне оперы «Міхась Падгорны», балету «Князь-вояска». На жалы, яны рэдыі гэты на афішы.

Аднак ёсць і іпшыя, вартыя ўвагі творы нацыянальнага рэпертуару, якія чамусьці неааслужана забыты, або рэдыі выконваюцца.

Даводзіцца папашавацца, што оперны тэатр не аднаўляе балет «Салавей». А вядома, што ён вяртаў славую яго выкананнім і тэатру ў час першай Дзекіаў беларускага мастацтва ў Маскве і сёння не страціў многіх мас-

тацкіх вартасцей. Нельга не ўлічыць і такую акалічнасць, што «Салавей» з'яўляецца першым беларуска нацыянальнага балету.

Засталіся няздзейсненымі добрыя намеры тэатра творца, з п'эзямі карыктамі, аднавіць спектаклі «Касцюк Каліноўскі» Д. Лукаса, «У птушынах палесся» А. Багатырова, «Кветка ішчысця» А. Туранкова і іпш.

Не вельмі часта можна паслухаць оперы «Надзея Дураў» А. Багатырова, «Марынку» Р. Пукста і нават няздуючы прамеру «На світанні» А. Туранкова.

Не маюць пад сабой сур'езнага грунту размовы аб тым, што рэдыі паказ гэтых твораў бышам бы выклікае «касавым» меркаванямі, слабым наведаннем іх слухачамі. Больш правільнай была б актыўная назіранне адміністрацыі тэатра ў гэтых адносінах, яе дзейнасць намагаючы і галіне павышэння эстэтычных густаў гледача, арганізаванай калектыва і іпшчына, арганізаванай наведанніа і іпшчына.

Дакоры можна зрабіць і іпшчына тэатра.

Так, напрыклад, даўно коласішым не паказваюць «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы. А купалаўца замест таго, каб удаксланіць разам з п'эзям В. Віткам асобныя сцэны (у прыватнасці, фінальную) у цікавым спектаклі разам з іпшчына.

«Шчасце паэта», даўно перасталі паказваць яго на сцэне.

Няма ўжо ў дзеючым рэпертуары большасці тэатраў рэспублікі спектакляў па творах нацыянальнай драматургіі на гісторыка-рэвалюцыйныя тэмы, якія былі прысвечаны саркастычна Саветскай уладай і саркававай галавіне БССР. Гэта тым больш крыўдна, што многія з іх атрымалі прыхільную ацэнку гледача.

Варта быць аб нашым тэатрам. Рэспубліканскім тэатральным таварыствам і Упраўленню на справах мастацтва Міністэрства культуры БССР паступова і пра паступова аднаўленне на сцэне дарэмна забытых лепшых твораў Я. Марыніча, К. Чорнага, Ул. Галубка, Э. Самуіленка, І. Якуба Коласа, Дуніна-Марцінкевіча і некаторых іпшчына. Гэта, зразумела, нельга зрабіць за кароткі тэрмін, але нельга і абыважа ставіцца да такой важнай задачы або адымаюцца ад яе вырашэння.

Добры прыклад у гэтых адносінах паказваюць нашы суседзі — творчыя калектывы ўкраінскіх і прыбалтыйскіх тэатраў. Ёны варты пераімавання. Нацыянальныя мастацкія традыцыі трэба шанаваць і развіваць.

НАТЭМЫ ДНЯ

Шанаваць мастацкія традыцыі

Многа год у рэпертуары Тэатра імя Янкі Купалы знаходзіцца класічны спектакль «Хо смеяцца апошнім». Кожны новы іпяр паказ з'яўляецца сапраўдным святам як для мастацкага калектыву, так і для гледачоў. І трэба шчыра сказаць, што ў гэтым вываду купалаўскага добра разумеюць сваю адказнасць перад грамадствам і іпшчыны кожны раз даваць спектакль на высокім творчым узроўні.

НАТЭМЫ ДНЯ

Шанаваць мастацкія традыцыі

Многа год у рэпертуары Тэатра імя Янкі Купалы знаходзіцца класічны спектакль «Хо смеяцца апошнім». Кожны новы іпяр паказ з'яўляецца сапраўдным святам як для мастацкага калектыву, так і для гледачоў. І трэба шчыра сказаць, што ў гэтым вываду купалаўскага добра разумеюць сваю адказнасць перад грамадствам і іпшчыны кожны раз даваць спектакль на высокім творчым узроўні.

Падарункі вялікаму святу

Дружны і працавіты народ у Куляшоўцы. Аб гэтым гаворыць нават і выгляд самой вёскі. Сёлетя тут пастаўлена столькі новых дамоў, колькі іх не будавалася за ўсе мінулыя дзесяць год.

— А чаго там цясніцца ў жолчыннай хаце? — кажаў трактарыст Васіль Рабочаў гэтай вясною.

І сапраўды, уважлікі раслі спены. Вось прыбіта апошняя гошчына на даху. Дом, як з вон, атрымаўся.

— Да Кастрычніцкіх свят уваходзілі зрабілі! — гаворыць механізатар.

Ад яго не хацеў адстаць і шафёр калгаса Іван Процька.

Па другі бок вуліцы ад Іванавой хаты будаваў сабе дом калгаснік Сцяпан Сяміон. Вялікае свята ён будзе таксама сустракаць у новым доме.

Добрую вялікую хату паставілі ўмелыя рукі калгаснага конопца Аляксандра Процькі.

Новае ў Куляшоўцы ўсёды відаць. Але галоўнае, вядома, новая грамадскія будыні. Асабліва хочацца расказаць пра будоўніцтва калгаснага Палаца культуры. Гаворка пра гэта пачалася іпяр вясною на адным з пасяджэнняў праўлення калгаса.

— Жывём мы неак сумна, клуба добрага не маем нават, — падаў тады думку для агульнага абмеркавання старшыня арпелі «Герой працы» Сяргей Бурдо.

— А чаго там! — падняўся ў

У каўнаскай бібліятэцы

Прыемна зайсці ў гарадскую бібліятэку № 6 горада Каўнаса, якая знаходзіцца па вуліцы Далевайска. Тут сярод багатага кніжнага фонду многа твораў беларускіх пісьменнікаў. У пераплане на літоўскую мову ў бібліятэцы ёсць творы Я. Купалы, П. Броўкі, І. Шамякіна.

Кароткае знаёмства з фармуларамі чытачоў сведчыць аб вялікай цікавасці літоўскіх таварышаў да беларускіх літаратуры. Рабочыя, студэнты, пенсіянеры уважліва сочаць за поспехамі браціа народа, яго мастацтвам і культурай. Кнігі беларускіх пісьменнікаў не залежваюцца на

паліцах. Яны ў няспынным руху. За апошні час бухгалтар пракамбіната Пранас Васільюскас прачытаў раманы П. Броўкі і І. Шамякіна. У чытацкім фармулары студэнт Гелры Мілуквічэ творы К. Чорнага. Надзвычай актыўна чытае — шафёр І. Кас Урбасас, пенсіянера Вянда Пашкевіч, студэнтка Лайма Калванскітэ.

Цёпла сустраў жыхары Каўнаса беларускага пісьменніка М. Лынькова, які расказаў аб сваёй рабоце над эпапеям «Векаломны дні».

В. КУПРЫНАУ.

Тураўшчына ў сяміодуцы

Тураўская раённая бібліятэка правяла вечаар на тэму: «Тураўшчына ў сяміодуцы». З цікавымі наведманнічымі выступамі: загладчыта раёнай палітмай камісіі С. Кулакоўскага, галоўны заатнік раёнскага сельскагаспадарчыха раённага партарганізацыйнага камітэта І. Шамякіна.

Н. Марквіч. Яны расказалі прысутным аб развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, культуры, аховы здароўя, камунальнай гаспадаркі раёна ў сяміодуцы і адказалі на пытанні.

Сельскія і клубныя бібліятэкары раёна рыхтуюць вечаары на тэму «Наш калгас у сяміодуцы».

Я. АЛЬБЯРСОН.

Размова чыпачоў з Ф. Панфёравым

Затым выступіў старшыня калгаса «Бальшавік» Пётр Алампіеў. Ён падкрэсліў, што калгас «Бальшавік» іпяр не дарос да калгаса «Гігант», які апісаны ў рамане, але ёсць усе магчымасці гэтага

У пазіі юнае

сэрца

У старэйшага беларускага паэта Янкі Журбы з чытачамі даўнае знаёмства: у гэтым годзе адзначалася пяцідзесяцігоддзе яго творчай дзейнасці. Мы памятаем яго добрыя вершы, якімі паэт заўсёды ўсхвалявана адгукаў на падзеі сучаснасці, дапамагаў людзям будаваць і месці. З пятым часу мужнёў паэтычны год п'янінкі, шыраўшай рабала, тэматыка яго твораў, больш пільным, уважлівым становіцца пошук мастацтва. Але сэрца паэта заўсёды заставаўся неспакойным, гарачым, і гэта надавала вершам шчырасць і ўнёслася. Такім мы памятаем Янку Журбу па яго ранейшых выданнях, такім ён увайшоў у беларускую літаратуру.

У новай кніжцы паэта «Яны свет», што выйшла надняна ў Белградскай выдавецтва, змешчаны вершы, напісаныя ў асноўным за апошнія гады. І зноў, як і многа год назад, са старонак зборніка веся на нас гарачым подыхам сучаснасці. Вершы Я. Журбы па-ранейшаму гучаць багата, моладу. Паэт прысвячае ўсхваляванна творы Радзіме, партыі, піша аб багатым, поўным творчых радасцей жыцці савецкіх людзей, што будуць сёння камуністычнае аўтары.

Сёння вуліцы тут
Будуць шумяць,
Каларыю будыні ў прамежах.
Ляца радасны спеў
Пра героіку дэні,
Усё пульсуюць тут творчым імкненнем.

Гаворыць ён пра новы Мінск. Зродку паэт успамінае аб гаротным, змрочным жыцці свайго народа да Кастрычніцкай рэвалюцыі, але толькі дэля таго, каб параўнаць мінулае з яскравым сённяшнім днём савецкіх людзей. І тут, нібы кажа-яна, паўстаюць перад вачыма новы Мінск з пушчымі вуліцамі і плашчымі, новыя магутныя заводы і фабрыкі, залітыя электрычным святлом калгасныя вёскі. У вершах «Мая песьня», «Беларусь Савецкая», «У новым Мінску» і «Я табе, Беларусь, сёння кажу пра цябе» паэт падае характэрныя малюны нашай сучаснасці, тыповыя прыкметы сённяшняга жыцця. Таму так упэўнена, пераканальна гучыць канцоўка ў вершы «Беларусь Савецкая»:

Мы будзем жыць,
Да камуны ідзем
Сёння яснымі ўсім нам шляхамі;
І ніколі ніко
Нас не зможа спыніць,
Бо заўжды наша партыя з намі!

Партыі, Радзіме, таме братняга аднабыцтва народы нашай краіны і барацьбе за мір прысвечаны цалкам раздзел «Гімі змаганню», у якім змешчана больш дзесяці вершаў. Ужо самыя назвы твораў з гэтага раздзела сведчаць аб шырыні грамадскіх інтарэсаў паэта, аб яго жаданні адказаць на самыя надзёжныя пытанні, выказаць самыя запавятыя думкі савецкіх людзей. Тут змешчаны вершы «За камунізм, за мір!», «Героям Артыкі і Антарктыды», «Камуністам слава!», «Не стрыміць, не спыніць нас сагоння!» і іншыя. Усхвалявана гучаць радкі аб валькіх перамогах савецкіх людзей, якія вынікаюць павягу і захапленне ва ўсім свеце:

Мы шляхі пракаладаем
У касмічныя далі,
На ўсё свет палымее наш сцяг.
Мы выбуем ясныя
Калектывам адзіным
Па вялікай дароце жыцця.
(«Ясны шлях».)

Не ўсё аднолькава добра ў гэтым раздзеле. Есць вершы, якія паўтара-

юць адін аднаго як па тэматыцы, так і па мастацкаму вырашэнню. Паэт многа пісаў, напрыклад, аб Радзіме, аб новым, шчасным жыцці савецкіх людзей. Гэта добра. Але калі гэтыя вершы разам змешчаны ў адным зборніку і ў іх няма па-новаму вырашана думкі, новых яскравых мастацкіх дэталей, — гэта ўжо ўспрымаецца як непатрабнае паўтарае, якое не ўзабагае зборнік. Да таго ж асобныя творы слабыя і ў мастацкіх адносінах.

Характэрнай рысай твораў Я. Журбы з'яўляецца добрая публіцыстычнасць, імкненне аўтара ўсхвалявана і паказаць свае думкі чытачу. Гэтаму служаць і напружаны, імклівы рытм, і дакладныя рыфмы, і простая, выразная мова. Але вось у вершы «Наш сцяг, вышэй лунай» паэт не здолеў аніцці для сваёй думкі дастаткова яскравых паэтычных сродкаў, транных мастацкіх дэталей, таму публіцыстыка ператварылася ў дэкларацыю. Аўтар, па сутнасці, толькі пераклаў тое, што ўжо было сказана ў яго іншых вершах, вельмі мала дадаўшы новага, непаўторнага індывідуальнага, што надае пазіі яе галоўную рысу — прыгажосць.

Многа добрых вершаў змешчана ў раздзеле «Наш ураджай», «Майская раіца», «Песні аб вясне». Аб радасці творчай працы, аб новым калгасным жыцці піша паэт у вершах «Песня трактарыста», «На калгаснай сенажаці», «Жніво», «Заможная вясень», «На заводзе» і іншыя. Калі ў першых частках кнігі вершы больш-менш агульныя, вершы-роздуму, дык у творах гэтых раздзелаў асноўнае месца займае канкрэтная мастацкая дэталі. Нібы з прыроды, малюе аўтар вясельны працоўны ўздым на калгаснай сенажаці, яскрава перадае думкі трактарыста, апавядае аб радасным адначыню ў калгасным клубе, аб нашай савецкай моладзі, якая і ў працы, і ў танцы заўсёды наперадзе. Тут аўтару добра служыць багаты, разнастайны рытм — то шырокі і павольны, калі песня ў полі, то багаты і пругкі, то вясёлы і імклівы, які народныя скокі.

У калгасе нашым Янка —
Слабы байніст,
Камсамолец праціваты,
Добры трактарыст...

Прачытаеш, — і нібы апынешся ў калгасным клубе, сарод калгаснай моладзі, пацеш гульнявы пераборні баіна. У лірыцы на тэмы калгаснага жыцця асабліва ярка адчуваюцца інтанацыі народнай творчасці, уладзіны ўсёй напярэдняй пазіі Я. Журбы. Радаснае, светлае святаўспрымальнае характэрна для вершаў паэта, у якіх ён гаворыць аб жыцці, працы савецкіх людзей, аб новых з'явах, што сёння трывае ўваходзячы ў побыт калгаснай вёскі. Таму нават традыцыйны ў беларускай пазіі кліч жураўлеў гучыць у вершы паэта па-новаму. Вяселье для савецкага чалавека прыносіць не сум, а радасць, таму што дае багаты ураджай — ілён дружнай працы калгаснікаў. Таму і звыклія прыкметы вясені набываюць іншы сэнс. Кліч жураўлеў у вершы «Заможная вясень» не вынікае сум, а паадварот, «кажыце лясці і палі». Аб прыродзе, аб прыгажосці беларускіх краінаў, характэрнае нашых людзей і рок Я. Журба напісаў шмат добрых вершаў, у якіх усхвалявана перадаў сваю трылітучую любоў да родных мясцін. Чытаючы вершы аб прыродзе, нібы ўвацавідзі бачыш бяляк зялёнай зарніцы ў жыўненскі вечар, жытнёвае поле, таямнічыя

Аматоль ШАУНЯ.
—
Культурная хроніка

Бабруйскі перасоўны калгасна-саўгасны тэатр абслугоўвае працоўных Слуцкага, Старобінскага і Камыльскага раёнаў. У гастрольным рэпертуары творага калектыву — спектаклі «Вясёлка» Заруднага і «Шальменка-дзяшчык» Кайтка-Ас-наўяненкі.

В. ДЗЯМЕНЦЕВ.
Самалётны калектыву Першамайскага сельскага Дома культуры добра вядомы ў Васілішчэўскім раёне на Гродзеншчыне. Нядаўна самалётныя артысты выступілі ў канцэртна перад клубамі суседняга калгаса імя Кірава.

Л. САКОВІЧ.
У Бяроза пачаў працаваць гарадскі ўніверсітэт культуры. На першых занятках лекцыю «Як слухаць і разумець музыку» прагмаў выкладчык Брэскага музычнага вучылішча М. Салапай. У заключэнне быў паказаны фільм аб народных талентах. Лекцыя шматлікім Бярозаўскага сярэдняй школы А. Набокінай была прысвечана А. М. Горкаму.

А. БУРОМСКІ.
У Кармянскай раённай бібліятэцы добра аформлены выставкі на тэму: «Калгасная вёска ў беларускай літаратуры» і «Чытайце творы беларускіх пісьмнікаў». На стэндах выстаўлены новыя кнігі. Папуг на беларускую літаратуру за апошні час значна павялічыўся.

І. ПЕТРАЧЭНКА.
атральныя спектаклі і кінафільмы. Удзельнікі канферэнцыі выказалі свае праланы і пажаданні. Яны зацелі б, каб газета больш увагі ўдзяляла літаратурнай моладзі, сістэматычна публікавала агляды на творы, каб часцей публікавалася фельетоны, матэрыялы ў дапамогу ўніверсітэтам культуры і калектывам мастацкай самадзейнасці, аб вопыце рабы культуры-светустанова.

Паэты Аляксей Пысін, Васіль Матвуснаў і Анатоль Канальска працягалі на канферэнцыі свае новыя вершы.
(Наш кар.)

Канферэнцыя чытачоў газеты „Літаратура і мастацтва“

У Магілёве, у абласной бібліятэцы імя Леніна, адбылася канферэнцыя чытачоў газеты «Літаратура і мастацтва». Галоўны рэдактар газеты Я. Шахоўскі расказаў аб рабоце рэдакцыі, аб планах на бліжэйшы час.

Чытачы адзначылі рад каштоўных пачынаў газеты і цікавыя матэрыялы, якія апублікаваны на яе старонках у гэтым годзе. Яны ўказалі таксама на тое, што не ўсе артыкулы па літаратуразнаўстве былі высокай якасці, што ў гэтым нарэдку змяшчаліся слабыя рэцэнзіі на то-

атральныя спектаклі і кінафільмы. Удзельнікі канферэнцыі выказалі свае праланы і пажаданні. Яны зацелі б, каб газета больш увагі ўдзяляла літаратурнай моладзі, сістэматычна публікавала агляды на творы, каб часцей публікавалася фельетоны, матэрыялы ў дапамогу ўніверсітэтам культуры і калектывам мастацкай самадзейнасці, аб вопыце рабы культуры-светустанова.

Паэты Аляксей Пысін, Васіль Матвуснаў і Анатоль Канальска працягалі на канферэнцыі свае новыя вершы.
(Наш кар.)

Палац культуры Артышчэўскага ількомбіната.
Фота А. Карніцкага.

Кабінет гуказапісу

Над дзвярыма трафарэт: «Ці-піш, ідзе запіс!» Гэтыя словы папярэджаюць нас не ў радыёстудыі, а ў Беларускім дзяржаўным кансерваторыі. Нядаўна тут адкрыўся кабінет гуказапісу, які займае два пакоі. У адным з іх размяшчалася апаратура. Тут знаходзіцца гуказапісвальная апаратура, тэлефонныя стаянкі, да рэдакцыйнага залу і адмыслова гісторыя-тэатрычных дэпартаменту. Выкладчык гісторыі музыкі здымае тэлефонную трубку і просіць гуказапісальніка ўключыць запіс адной з сімфоній Чайкоўскага. І адразу ж па радзім пачынаецца яе трансляцыя. Гэта дае магчымасць студэнтам лепш і глыбей засвоіць музычны матэрыял.

Тэкст і фота М. Рубінштэйна.

У кантакце з глядачом

Прэм'ера «Два колеры» Гродзенскага абласнага драматычнага тэатра адкрыў сезон 1959—1960 года. Улетку былі праведзены цікавыя гастролі па вобласці. Тэатр выступіў у пяці нацыянальных раёнах, у калгасах і саўгасах Карэліцкага, Навагрудскага, Літвінскага, Іўеўскага, Свіслацкага, Жалудоўскага, Поруцкага, Дзялівіцкага, Калозьшчынскага, Ваўкавыскага і іншых раёнаў. Спектаклі паказваліся ў калгасных, саўгасных клубах і на адкрытых летніх пляцоўках.

Мы таксама наведвалі Маладзечна. З тэатральным мастацтвам жыццямі горада знаёмым па выступленні сталічных тэатраў Мінска, Маладзечна і прычымліва бачыць спектаклі майстроў Тэатра імя Янкі Купалы і Рускага драматычнага тэатра БССР. Наш жа тэатр у горад прыехаў упершыню. На поспех мы маглі спадзявацца толькі пры стараным адборы самага цікавага рэпертуару і высокай культуры яго выканання.

У Маладзечна былі паказаны спектаклі: «Чайкі над морам», «Чаю ўсеміхалі зоркі», «Небаспелая прафесія», «Люблю, люблю...» і «Юстэна» — спектаклі нашага рэпертуару, якія можна было б прыставаць без страты мастацкіх якасцяў для сцэны гарадскога Дома культуры.

Да першага спектакля «Чайкі над морам», якім мы адкрылі гастролі, глядач адбыўся насцярожана. У той вечар у зале было многа свабодных месца. Затое на гэтым жа спектаклі на другі дзень зала не змясціла ўсіх жадаючых. На нашы спектаклі наладжваліся калектывы палкоў. Ад горада не адставала і вёска. Калгасы «Камсамолец», «Перамога», саўгасы «Літоўчына», «Маладзечанскі» і іншыя пасыпалі на спектаклі калгаснікаў і рабочых саўгаснаў.

Тэатр выступіў у раённых цэнтрах: Смагоні, Ашмянках, Вілейцы, Валожынах, Паставах, Астраўцы, Юрацінках, Івянцы, а таксама на буйных торфапрадпрыемствах

Чытаючы часопісы

„Беларусь“

Як у тоўстым літаратурным часопісе шукаеш пачатак ці заканчэнне новага рамана, так у ілюстраваным практычна сраў вядомай асабы і цалым горадзе. Гэта не гумар, у першую чаргу звартаеш увагу на нарысе ці рэпартаж, апавяданне або верш.

Цяг рубрыкай «Нарысы» у дзевятым нумары «Беларусі» змешчаны «Пятая галіна» І. Дуброўскага і «Галоўны пост» М. Ракітнага.

Нарыс І. Дуброўскага напісаны аб працоўных справах трусаводаў калгаса «Скраса» Васілішчэўскага раёна Гомельскай вобласці. Выбар гэтага калгаса абумоўлены, пэна, тым, што аўтар меў справу з гаспадаркай, якая першая ў Беларусі саліраў даказала, што трусаводы важная («пятая») галіна жывёлагадоўлі.

Таму зразумела, што аўтар, апрача паказу людзей калгаснай вёскі, меў на ўвазе і прапаганду перадавага вопыту трусаводы, стараўся давесці выгады гэтай важнай галіны. Супраць такога намеру цяжка што-небудзь сказаць. І ўсё ж было б лепш, каб аўтар найбольшую увагу засяродзіў на чым-небудзь адным, не пратэндуючы ў кароткім нарысе на вычарпальны паказ і саміх людзей, і ўзнікнення трусаводы ў калгасе, і пашырэння яе ў іншых гаспадарках раёна, і вопыту па вытворчым трусаводы. Можна, такія вось раскіданасць увагі нарыста і прыняла да таго, што ў яго атрымаўся звычайны, «галетны» допіс, дзе многа шаблонных прыёмаў, фраз, многа людзей.

Вось як, напрыклад, гаворыцца ў нарысе пра адну з лепшых калгасніц Веру Навуменку: «Вера любіць трусаводы. Любоў гэтага дапамагла ёй стаць выдатным майстрам трусаводы. Яна — удзельніца Усеагульнай сельскагаспадарчай выстаўкі, уагаражарожа Выстаўкі, у мінулым годзе выгадала ад кожнай маткі па 30 труснят. Ад яе не адстаеюць Вера Бела...»

Трохі жывей напісаны нарыс «Галоўны пост» М. Ракітнага пра бакеншыцка на Прыпяці Дзіліў Сяча. Але і ён перагружаны неабавязковымі надрабязнасцямі, накітаваў таго, як аўтар шукаў героя ды знаёміўся з ім; неастрэднага размова з бакеншыцка часта разрываецца непатрэбнымі экскурсамі ў мінулае героя, пераключаючы колішніх пасада і некаторых фактаў біяграфіі.

Жадаючы больш выразна паказаць Дзіліў Сяча, аўтар звартаецца да такога прыёму самараскрыцця героя: «Ён, напэўна, здагадаўся, што за людзі (караспадзенты — М. Н.), і што ім ад яго патрэбна (?), але яго пацікавіла такая дэталі (?): — Вы самі, ці з тэахатка прыслалі?.. Хохлаў ці сам Кучмін?»

— Галоўны інжынер.
— Гэта добра. Значыць, сапраўды павяжаюць...
Аўтар хацеў паказаць чалавека які мага лепш і не заўважыў, што прыведзенае ім прызнанне гучыць ненатуральна, не на карысць самога героя.

Надуманая і наўная і такая фраза, якая ўведзена для «лірычнага» ажыўлення нарыса: «Шуміць, лапоча віт капера, але не заглушыць мой радасці і вяселлі (!) малых гараджан, што ўсеялі бераг Прыпяці і дробяць яе плынь у вясёлнае пырскае» (?)

Апавяданне Р. Ралеся «Загладкавы стары» адпавядае сваёй назве: так штучна, рацыянальна абмалюваны ў

імі школьны вяртаўнік Нупрай Петровіч, які праз адно слова аб неабходнасці звязваць навучанне з практычна сраў вядомай асабы і цалым горадзе. Гэта не гумар, у апавяданні сапраўды так. Слова старога першай пачула настаўніца Ганна Уласаўна і... здзівілася:

«— Што? — спытала яна, здзіўлена, адкуль у яго такія веды і педагогічны?»

І далей:
«Што ён гаворыць? — здзіўлена яна, утаропіўшы ў яго здзіўлены позірк. — І адкуль гэта ў яго?»

Здзіўленню настаўніцы няма чужа: «Стары, на якога яна раней не звартавала ніякай увагі, ператварыўся раптам у нейкае дзіва... Гэтаму размову Ганна Уласаўна перадала ў настаўніцкай. Адчуваюцца, што яна хачепа здзіўлена нас разважаннямі старога. Сапраўды, сенсачы была валькія. Не верылася, каб вяртаўнік аказаўся раптам такім дасведчаным ў пытаннях педагогікі.»

— Што вы кажаце? Наўжо ён такі і сказаў? — чуліся пытанні.

Далей расказваецца, як стары перавярнуў усю практыку навучання ў школе і як, нарэшце, яго педагогічныя здольнасці прызналі настаўнікі.

Сапраўды, загадкавы стары і не менш загадкава пазіцыя аўтара Цікава, дзе ён знайшоў такіх недадзіў і даўных настаўнікаў і напэўна спатрабілася яму акружаць такім наўна-гераічным аэралам звычайнага, вядома, разумнага старога? Ці не ёсць гэта прыклад таго, як аўтарскія напярэжкі на надзённу тэму, у даным выпадку — падлітэчнае навучанне, прыводзяць не больш, не менш як да прафанацыі добрай задумкі.

Апавяданне Ус. Краўчанкі «Пад асеннімі зорамі» ў адрозненне ад «Загладкава старога» Р. Ралеся вылучаецца больш багатай мовай, большым пейзажнымі замалёўкамі, большай мастацкай абгрунтаванасцю ўчынкі герояў.

Не зусім удала, на наш погляд, пабудавана кампазіцыя твора. Выкарыстаны ў пачатку прыём аўтарскага «я», пісьмнік надалей не зусім удала ўклаў апавяданне аб асноўным канфілікце твора ў вусны самога героя, рыбака Піліпа Андрэвіча. У выніку — апавяданне страціла наўнаў аўтарскага погляду на рэчы. Есць два расказчыкі, але вельмі мала дзеяння, няма выразнага асродка, абставін, у якіх дзейнічаюць героі.

З прычэнасцю знаёмімся ў нумары з пачаткам працінага твора Я. Коласа «Наша сяло, людзі і што робіцца ў сяле». Напісаны ў 1899—1900 гг. і знойдзены толькі надняна, твор цікавы тым, што дае ўяўленне аб першых спробах Коласа-празіска. Часопіс «Беларусь» зрабіў добрую справу, пачаўшы друкаванне гэтага твора.

Такія заўвагі на некаторых матэрыялах чарговага нумара часопіса. Рэдакцыя ўжо трэба больш строга ставіцца да адбору нарысаў і апавяданняў, імкнучыся больш поўна і па-мастацку пераканальна адлюстроўваць сённяшні дзень нашай жа жыцця.

М. КУЗЬМІНСКІ.

Энтузіязм і перашкоды

Паяўленне народных тэатраў паздзіла ўсіх, хто мае адносіны да мастацтва на спектаклі і энтузіязм. Энтузіязм убацьчы ў гэтай з'яве сапраўды новы і змагаюцца за яго, скептыкі, якіх, нажаль, няма, лічыць, што з'яўляюцца імямі аматарскім гурткам — проста даюць новую назву, змяняюць шыльду. Да энтузіязму хутка адключылі мясцовыя «спартыўны» які гатовы нават слабецькому драмгуртку прысвоіць званне Народнага тэатра. Каб не скантрамаваць гэтую цудоўную справу — стварэнне народных тэатраў, відэовочна, трэба паставіць яе пад кантроль больш шырокага кола мастацкай грамадскасці з прызначэннем майстроў тэатра — артыстаў, рэжысёраў, мастакоў. Толькі ў гэтым выпадку званне Народнага тэатра будзе прысвоівацца калектывам, які сапраўды маюць на гэта права — не толькі за заслугі ў мінулае, але, галоўным чынам, за поспехі сёння.

Цяпер, калі ў рэспубліцы ўжо існуе даволі многа народных тэатраў, трэба з усёй уважлівасцю зрабіць першыя вывады, абгуляць усё добрае, выявіць патрэбы, павесці размову аб перспектывах развіцця новых тэатральных калектываў. Не прэтэндуем вычарпальна асвятляць пастаўленае праблему, стараюся на прыкладах Багушэўскага і Палацкага народных тэатраў разгледзець некаторыя пытанні, выключна важныя сёння.

Багушэўскі драматычны калектыву пачаў сваю дзейнасць у раённым клубе задоўга да вайны. Выконвалі маленькія п'ескі і ўрыўкі з класічных твораў. У 1947 годзе ўпершыню быў пастаўлены многаяктымны спектакль — «Старыя сябры» Л. Мейнгофа. З таго часу багушэўскія сцэнарыі нямаю складаных і цікавых п'ес, у тым ліку «Разлом» Б. Лаўра-

нева, «Пагранічнікі» Біль-Беларускага, «За другім фронтам» В. Сабко, «Паўлінка» Я. Купалы, «Плюш жаваранкі» К. Крапіва, «Выбачыце, калі ласка» А. Макавічэна, «Жаніцца» М. Гогаля, «Любоў Анні Барысавы» А. Пяткоўска і іншыя. Толькі аднакласны п'ес было сцэнарыя больш двухсот. Лік глядачоў даўно перавысіў сто тысяч. Калі ўдзельнікі ў тое, што хвацяцца за спісам работ гэтага калектыву, за шчаслівае лічбавы глядачоў, якія пабывалі на спектаклях, то перад намі паўстане хваляючая карціна нахвненнай самаададанай працы энтузіязту тэатральнага мастацтва. А колькі творчай радасці тэатр прынес людзям!

Багушэўцаў ведаюць не толькі суседнія раёны, але і гледаць Вяшэска, Мінска, куды яны язрадка выязджалі з твораўні справядліва адкуль амаль кожны раз вяртаюцца з граматамі і грошавымі прэміямі. У Багушэўскім народным тэатры цяпер 30 чалавек. А за час існавання калектыву ў ім удзельнічала сто самадзейных артыстаў. У нейкай ступені гэта для самадзейнасці заканамерна: жмшч размяркоўвае людзей па розных сваіх дарогах; адны прыняты ў інстытуты і аспіранты, другія паехалі асвойваць цаліну, трэція прызваны ў армію, чвэртыя пераведзены на работу ў горад. Але ўсюды, куды б ні прышлі гэтыя людзі, яны прадаўжаюць аддаваць частку сэрца любімай тэатральнай справе. А новыяпрынятыя аматары прымаюць астафету мастацтва і, стаўшы артыстамі Народнага тэатра, няспына дэлей. Сярод іх рабочы артыст «Шахэ намунама» М. Сокальскі, эле-сар РТС Л. Озер, следчы райлімкомбіната Н. Зайнаў, выхавальнік сцэнарыяў і рэжысёраў Л. Пруднікава, М. Грышквіч і многія іншыя.

Народны тэатр афіцыйна адкрыўся спектаклем па п'есе І. Шамякіна «Не верце нікому». У гэты ўрачысты дзень у Багушэўск прыехала шмат гасцей з суседніх раёнаў, з Вяшэска, Мінска, каб заглянуць у сутнасць новай з'явы, разуменьчы яе безумоўную перспектыву. Гледачы добра прынялі спектакль, даручыў удзельнікам многа недакладнасці ў выкананні. Яны горача вішавалі калектыву і яго кіраўніка — вялікую энтузіязту, якая шмат год аддала самадзейнасці, бухгалтара Раісу Барысаву Сароціну. У гэты вечар ён першай было прысвоена ганаровае званне артыста Народнага тэатра.

Поланкі драматычны калектыву гарадскога Дома культуры трохі маладзейшы за Багушэўскі; яму няма і дзесяці год. Але ў яго больш шырокія магчымасці для камплектавання. Поланкі — вялікі горад.

Драмалектыву да дня нараджэння свайго Народнага тэатра таксама падарытаў п'есе І. Шамякіна «Не верце нікому». Гэта дае магчымасць дакладней параўнаць яго з Багушэўскім. Не ў крыўду апошнім трэба сказаць, што сёння ўроўненне актёрскага майстэрства ў палачан вышэйшы, яны дзейнічаюць на сцэне смялей, менш наігрываюць. Спектакль глядацтва з вялікай цікавасцю. У гэтым асабліва заслуга памочнік майстра кавальскага цеха ліцейна-механічнага заводу, здымачна і цікавага чалавека В. Багачова (Алеша Шутовіч), выпускнік школы медыцынскіх сясцёр Ж. Жарнак (Іна), Ю. Спірыжэвіч (Копка), які валола саватым прыродным гумарам і іншым.

Перад імі спіс членаў калектыву. Заглянем у графу «спецыяльнасць». Які разнастайны іх асноўныя заняткі: тут тэатры і кінаменішкі, урачы і шафёры, настаўнікі і элект-

рыкі, сідравальшчыцы і сталары, вучні старэйшых класаў і мастакі, студэнты і штампуючыцы — людзі, якіх абдымае вялікая любоў да мастацтва. Яны сыгралі арбузавую «Таню» і «Чужое дзіця» Шкваркіна, гусеўскую «Славу» і «Поінае каханне» А. Астроўскага, афіганскае каханне «Машанька» і «Вяшэчачыне і даска» А. Макавічэна і іншыя п'есы. Як і багушэўцы, палачане паставілі багата аднаактныя п'есы, многа пазэзілі са сваімі спектаклямі на раёнах. Кіруе Народным тэатрам урачэжэнне гэтага горада.

Дасціпная казка

(«Валавыя персідкі» на сцэне Тэатра юнага гледача)

На здымку: сцэна са спектакля «Валавыя персідкі» ў пастаноўцы беларускага рэспубліканскага Тэатра юнага гледача. У ролях: Апраля (Алея) — артыстка Л. Барташэвіч, Зінзівер — артыст Л. Казлоўскі.

гой карціне. Гэты прым, які падкрэслівае смешныя рысы адмоўных персанажаў, даволі ўдалы ў спектаклі, хоць наогул і не новы. Копі на палачка, на якіх вываджаюць прычын, падкрэсліваюць нежэцкія рысы гэтых вобразаў.

Актёры зрабілі выразна ўвасабленне задуму рэжысёра. На працягу ўсяго спектакля патрабавалася, маючы характар героя, не выходзіць за рамкі агульнага казаначнага стылю. У асноўным гэты творчы задачка выканана.

У ролі каралевы выступіла артыстка К. Каралева. Яна вырашыла гэты вобраз простым, але разам з тым выразным прымам: Януары павадзіць сябе, як лялька. Каралева-лалка. Гэта зусім аднавадае яе месцу ў казцы. Механічны рух, штучная гаворка, неэмацыянальны голас — вытрыманы на працягу ўсяго спектакля.

Сакавіта і темпераментна сыграў артыст С. Мацюкевіч роллю прынцыпа Аўгуста. Дзівак і самалюбная агістка, прагна і злыя — такая Аўгуст-Мацюкевіч. Праўда, некалькі нядулаў яе грим-маршкі на рэліквіі, у казцы Аўгуста вельмі прыгожа, а на сцэне казачнае толькі не вельмі прыгожа. Гэта трэба ўлічыць.

З тонкім гумаром створаны вобраз падхаліма Філіпера (В. Говар-Бандарніка), які жыве на прымыслю «суды вецер дым». Фанабарыя і багавольства вельмі жывыя, як і багавольства жывыя за кошт іншых і чужымі думкамі. Ён унутрана пусты, але размаляваны, як фанан. Говар-Бандарніка вельмі стрымана выдзяляе роллю. Нядарна падкрэсліваюць даўжыню разважанняў і раўнадушся Філіпера сіметрычна дубаванымі мізансцэнамі.

Малыя ўчыны карыктару ў ролі прынцыпа стварыў артыст В. Шкуню. Яго Балтала, неразумны балбату і балбату, амаль кожным сваім паўсленнем на сцэне выклікае смех у зале. Вобраз, створаны В. Шкунюм, запамінаецца зместам і асабліва вонкавым малюнкам.

Вольны складаны вобраз другога прынцыпа, Альдэбара (В. Берцін). Пяршае ўражанне, што ён проста неразумны і таксама смешны, як Балтала. Аднак артыст паступова паказвае і іншыя рысы свайго героя — хітраць і эластычнасць.

Мякімі фарбамі намалюваў пірата Кахінура артыст В. Скалаў. Гэта, бадай, не шалкоўка эмацыянальнаму ўздзеянню вобраза.

Темпераментны В. Унукаў паказаў такі бліскучы каскад настрою, што яго Мухамед згубіў нават умоўную верагоднасць. Вядома, што ўсякае перайгрыванне шкідзкіх сітуацый праўда, нават у такім умоўным спектаклі-казцы, як «Валавыя персідкі».

Калі ўспомніць гэтыя гукі вясёлага спектакля. Правеслася казка, падраваўшы хлопчак і дзіўчачку, усведамленне таго, што шчасце і перамога не прыходзяць з дапамогай цудаў. Іх трэба здабываць самім.

Ф. ВЫСОЦКІ.

Вечаслаў АДАМЧЫК

Як хто, а я ў свае трынаццаць год любіў цёмны, хоць выкалі вока, ночы з бясонным дажджом і мошным ветрам. Вятрыня дажджлівая ночы без гукіх грывот і зыркай маланкі выклікалі ў мяне шмат трывог, неадчэпных думак, будзілі ў душы адзіноту і першы дзіцячы смутак, калыхалі свавольныя мары і добрыя спадзяванні.

Яны пераносілі мяне ў нейкі нетутэйшы, неспазнаны свет.

У цёмныя ночы дзіва выў, стагнаў вецер, грукнуў незачыненым вяснічкімі і, накінуўшыся на бярозу, атрасаў лісце і ўперамекнуў з дробным дажджом сцяпу ім у цёмныя шыбы падлішняга аяна, непаладэк ад якога я стаў на шэрым паку ў такіх непагодных ночы я звычайна мог заснуць. Закалупы на мукіх ламах, перухама, затоена ляжаў на мукіх ламах, пераслухоўваючы да зычнага пошвісту ветру і сумна-адзіночых шэсту бязрога, то лаголіга, нібы гутарка маці, то жаласнага, нібы дзівочы плач.

Мяне разбіраў жаль, апаноўвала моцная крыўда, востры боль рэстаў у мамі сэрцы, расплываўся па ўсім целе лёгкая слабасцю, на мае вочы набягалі слёзы — і я плакаў. Плакаў ціха, прыглушана, каб не чуў айчым, мама, але — уволю. Я шкадаваў бацьку: ён не прышоў з вайны. Я другі год жыў пры айчыме, рудым, задараваным Паўлу.

У Паўла былі шырокія, як дзверы, плечы, доўгія, цяжкія рукі і нейкі нягледзі, сіплы голас. Я не любіў Паўла за гэты яго жаночы голас, за яго доўгія, усмыслена рабачыныя рукі, а болей не любіў за тое, што неяк роўна праз год пасля смерці бацькі ён, уявіўшы галаву, каб не галасавала аб вучыні, увайшоў у нашы трытны грукнуў, так дзверыма, што са столу пасыпалася крыўда і звышней шыбы.

Ад гэтага грукну мяне аж калынула ў сэрца, прагнуў холд.

На другі дзень Павел прыгнаў у наш хлэй сляпу на адно кова гняду бельгіскаму кабылу і паставіў, чорт ведае чаму, пад самай хатай воз са смарядзінкай бокай, з якой потым штодня ездзіў чымсь месцачковаму мужнікі. З гэтай працы Павел жыў, з бокай аб'ездзіў цылы свет і прыбіўся ў нашы вёску, прыстаў у прымы да маёй мамы.

Аднавоку кабылу амаль штодня я ганяў у хлэй, павінен быў развіць для яе на корм нашч маласную канюшыну, пагаў, каб ніхто не бачыў, маласную аскаку, краў на подцелі з каласнага тока мятую салому.

Я не бачыў блага свету: клопаты забіралі ў мяне вольны час, салодкі сон.

За гэта цішком ад людзей я дубасіў палкай немажэру кабылу, біў яе камянямі, за гэта пракаліў, лаў на чым свет стаіць айчыма. Я не пераносіў яго, як не пераносіў скрыпу дзвярэй, шамацення пад нагамі растрэчаннага вуголя.

Айчыма я дэкараў маму, крэдлаваў, нават злаваў на яе. Калі яна пачынала з ім гаварыць, я апускаў вочы, адварочываўся, калі яна ўсмехалася яму, мяне ўсяго калыхала. Мне рабілася горка ад крэдлаў, калі яна падавала Паўлу есць, мыла бялізну, слала паспель...

Я цяжкі дзень плакаў, калі нехта са старэйшых пастухоў смеюся, сказаў, што прыдзена на мяне, акрамя салой кабылы, дагядзях янчэ рудых Паўлавых дзяткі.

Я цяжкі ўсёго, толькі не іх. Гэта было б дзіўна і страшна. І мяне зрабілася вачч горш, калі я перанасіў, што настухі акалі праду. Мама хадзіла дзіўна. Я гэта бачыў сам, бачыў, што яна папаўнае, бачыў, што ў яе змяніліся, вышлі вочы, паснілі, падлупілі вусны, бачыў, што на шчака, на пераносіцы, на барадзе ў яе густа высыпалі цёмна-жоўтыя палмы. Я заўважыў, як змяніўся, паласкаваў, падлабэў айчыма. Ён нават пачаў усміхацца і распускаць свае грошкі, купіў сабе чорную скуравую тужурку, а маме — дарагі шарыны світар. Мне не купіў нічога, але дома апраўтаваўся:

— Пяны дэсця, а малы зносіць — то адін чорт.

Але мяне было ўсё роўна, я не любіў Паўла, не ўлюбіў бы і яго падручак.

Маю янычыні і зносіць да айчыма ўзаманіў, расплыві янчэ адзін дзень. Гэты дзень узаманіў маю нялюбасць да мамы і прынёс янчэ большую агаду да Паўла. Гэты дзень запяў, усёбы ў маю памяць на ўсё жыццё, мяне не забыць і ніколі не вытрусіць яго з думак.

Гэтым днём айчым даў карову, плаў у печы і будзіў мяне — маме нездаровае. Янчэ на доўга паў Павел грукнуў пастымі вёдрамі і драў горла на ўсю хату:

— Гэй, уставай, чаго ляжыш, каб ты не устаў ніколі!

Я ўсё чуў, толькі вачч ніяк не мог расплывіцца. Потым з ложка папрасіла мама:

— Уставай, Валічак, уставай, сыноч.

Нежк вобмацкам я ссунуўся з палка, гэтак вобмацкам, не расплывіцца вачч, дайшоў да мышэльніка, плонкуў шчоўдзёнай вады ў твар — і мяне палычэла, сон як рукой зняло, толькі сэрца калыхалася і кружылася ў галаве.

На дзверы стала зусім лягка, хоць было кроў зыравата нават холдана. Пачало пчы парпаныя ногі і балела, калі я ступаў на які каменчык, праколатая на іржавую калочку пята.

Е. МАКОЎСКІ, супрацоўнік раённай газеты.

ПАЧАСЕ

АПАВЯДАННЕ

— Абуўся б, ці што? — айчым дагнаў мяне пад самым хлывшчым і паставіў на росны трытны свая дашчэту разбітыя парусінавыя туфлі. Яны былі вялікія, як чаўны, і я адмовіўся ад іх.

— Як сабе хочаш... — паціснуў плячыма айчым і вяла падываў дахаты. Але адзіночы кроўкі колкі, апамятаўся, схамянуўся і, прытупінушы, гукнуў янчэ:

— Глядзі, не гані ў грамаду. Няма чаго дуршчы карову на тым бубіне, і без таго залуцілася.

Я пагнаў на папарышча. За гэты, далёкі ад нашай вёскі хвабей лясок, на зялёныя, залуціныя бязроўны, макрышай і свірэйлай папарышчы я забэды прыгнаў на вылас прыстому Падласку. Худзла, з вострым крэмкам і пастымі хлывшчымі карова, чапнуўся наг, за нагу і памыхавачу ў такт хадзе бязрога, вушаста галавою, з вёскі да самых ляскоў ішла нежк па-старчэму, павольна і безуважна.

Ішы раз пад самым ляском на грудках, калі я спыніўся, каб янчэ раз пераканацца, што сапраўды адсюль вядоць комін загор'еўскай цэляні і вежу дзвярцака касцёла, Падласка адзіночала вушы і, зварнушыся з дарогі, з усіх чатырох чог янчэла ў каласныя аўсы.

З аўсоў я вытануў Падласку камінямі, або доўгай драяной пугай. Ад каміняў і драяной пугі на худой нігу і аблэзлых скабах яна наліла вялікі гузы і доўгія пісяі.

У тую ж раніцу Падласка, караючы грукі, вяла памахава хвастом і крэдлава пагадала сіліні калалутымі ваччым ў бок аўсоў, чмыхла, круціла бязрога вушастай галавою, але, не зварочываючы з дарогі, ішла далей. Мінула лагачыну і наўпрасты яланай выйшла на папарышчю, нездажну дарогу, зарослую дзятэйлай і сарчачыма, і ўжо дарогаю дайшла да сады і сарчачыма, што маршала на вольшбе ляску. Тут пахучала аблэзлы бок, потым хлывшчю, сцішчыўся, пастаяла, думачы нешта сваё, цяжка ўздыхнуўшы, накіравалася на папар і тым палогонам прагна прышла да роснай травы.

Я тым часам адлучыўся ў лес. У лесе пахла смалюю і цылым мочам. Раніцай тут стаў вільготны зашпак, вясёл птушыны шчэбт і густы хвабей шум. Сонца заліцала галады ствалы выносіць соснаў, светамі кавалкамі ляжала на ягалак. На ніжкім слянку сарбрылася павуціна, мякка галадычы вялізны павукоў. Павуціна я сёк пугай, яно янчэна рвалася, прыскачочы расой.

На сонечным узлесці павуціна не было, бо не было і вільготы: тут раслі радкі сосны і дробныя дзе-нідзе асінікі. Лес тут марнэй, і пачыналася жоўтава лёсу, далей ад лесу парослая буйнымі кустамі зялёная ядлоўца.

За яланай, крута абігнаючы добры кавалак грэчні, ляжала шаша. Па ёй туды сядзелі савалі машыны, і на ялану янчэны сілы пал.

Соды, пад лес, вецер з боку шашы забэды прыносіў салодкі грэчыны пах, перамешаны з пахам вільготнай зямлі, горкага ядлоўца і пылу. Адуць вецер наганяў хмары. Яны засланялі сонца, ад іх нейкі саўпал вялікі лапік ценьку па грэчы, па яланіне, набягалі на лес — потым ён янчэну, траціў сваю вясёласць, пакуль зноў не паказвалася сонца. Яно маладзіла, абдужала наваколі.

Я доўгі ранішніне ласкавае сонца і гэты марнэй бераў лесу, дзе забэды панавала зашпак маўклівасці і вясёлая адзінота. Тут мяне было добра аднаму далёка ад чужога вока, тут палю ў нейкім свавольным харакце і зачараванасці маё дзіўнасці, і ніхто не парушаў яго цішыні і спакою. Радкі чалавек надараўся сонца. Злашча, першы раз за вясну прыгнала айчыма. Яго прыгнаў якраз тавра, калі я меўся падлавацца да лому. Ён, як воўк, высунуўся ў лесу і нарабіў драку.

Я доўгі чорт тут пільнаўшо. Дзе скаціна, га? Карова бузавала каласны аўсы. Я борзла скокнуў да Падласкі і, выгнаўшы са шоды, папаруў быў на дарогу, але Павел на злом галавы прылучыўся мне напярэймы.

— Пачакай, не спяшайся, — грукнуў босымі нагамі ў мяккіх папарышчы, ён падшоў да мяне. — На полудзень не пагоніш. Вось табе хлэй і палындзіна, — ён вышчгнў з кішні ладны, загорнуты ў газету пакучак.

— Як не паганю... — я стаў як утрапёны, бо не ведаў, што яму трэба ад мяне.

— Маюць ядлоўшчына, — ён насупіўся, папярываеў, і вочы яго забегалі, шукаючы невядома чаго, — я пакаліў Сымоніху.

Яму, вядома, не царпелася.

— То я пайду, — ён сказаў, напэўна, сабе, але ўголас. Мне прайшоў другое: — У аўсы лішне не пускай, не столькі будзе той шоды, колкік зявіт. Сам ведаеш — я не ў каласе, то нашто, каб лішне да маці чапілася.

Ён нейкім вочым рухамым трушком праў аўсы падвёў на дарогу.

Я доўга глядзёў яго ўслед, і нейкі мошны неспакой і крэдлава апапавалі мяне, драшчелі мае рукі, і ногі рабіліся не сваімі — я не мог нават счыць з месца. Я здагадаўся, вразумеў, што Сымоніху айчым пакаліў не так сабе. Нямогучу Сымоніху клікалі забэды, калі наражалася дзі-

ця, і забэды на хрэсьбінах пад гучныя песні і вяселье, як везлі на трыхлявай баране аж пад самую рэчку. Я ведаў тое, чаго не павіны, але што вядоць трынаццацігадовы дзці.

Мяне ахапіла злось на Сымоніху, на айчыма, на маму, на цылы бок свет. Я, злашча, збёіс з памяці, страціў розум, я не ведаў, што рабіць, куды кінуцца, дзе шукаць ратунку і абавяна. Я толькі мошна, што ёсць сілы, крывічу айчыму наўздагон:

— Не, я не буду гадаваць тваіх дзятэй, не, я не буду...
Але айчым, злашча, не чуў — ён адмышоўся далёка, ён мінуў ужо аўсы і браўся на грукі.

— Няхай яны паўміраюць, няхай...
Як сам не свой я хадзіў за Падласкаю, швабэды і палындзінаў. Ад раніны ў мяне нічога не было ў роце, але ёсці мяне не халася. Мяне вельмі халася спаць. Я зніслаў яд навалыны і няжкіх аўсоў і змогся ад таго, што не выспаўся. Я снуў пад сыхастыню і так, седзачы, заснуў. Мне прызганіўся дзкі і страшны сон. Ад яго ішы зганіўся шэрэе скура і калалезе ў грукшч. Сон я памятаю да драбніцы, памятаю, што паспрод хаткі на сярэй зямлі ляжала дзіця, памятаю, што я падшоў да дзіцяці, але ўбачыў айчыма — рудого Паўла. Ён рагатаў не сваім голасам. Ад гэтага рагату ў мяне дыбом усталі валісы і калыхаліся рукі. Я пераплачэўся да жаху, ні жыны ні мёртвы кінуўся да Паўла, але пад нагамі не адуцшыся зямлі, невядома куды палічыў — у нейкую густую бяскоўную цемру. Там рагот знік, там жоў біў ярун з нейкім сухім кароткім ляскам. Нешта ўдарала па мяне. Я адрыў вочы. За лясам, чуваць было, ляскалі каласе. Страх прайшоў, але мяне янчэ калыхала. Я падкапіўся. Сонца хлывіла за лес. Спінасе пасле дымка лёгкім халодком. У блыскім лесе дзятэй дзе сумна шэжэл пугнікі. Падласка зноў панавала ў каласных аўсах. Я кінуўся выгнаць карову і нечакана ад самога сабе наскоўчы на айчыма. Ён ішоў дарогаю, прытупілаючы на палычы невялікую, збітую з негалавыны, пацарнелы дошак скрынку. Ішоў сагнуўшыся, нетаропкім павольным крокам. Міначоў мяне, сагнуўся янчэ пісяі і прасунуўся, не скажучы ні слова, толькі скасавуўшы на мяне чырвоныя слязіныны вочы. За лясам нечакан азірнуўся, перамяніў на другое плячо скрынку і адлучыўся з дарогі на вусную сцяжку, што і празкімі балотамі, праз высечаны алеснік, бегла аж на самыя могілкі.

«Ён павізеў дзіця», — у мяне адлегла на сэрцы. Мне падабраўся, на мяне нахлынула нейкая раптоўная вясёласць. Я прылучыўся за Падласкай і, сцэбаючы яе пугай, пагнаў аж да лому. Я нават не падумаў, што гнаць з поля янчэ зарана, ішыч завыско сонца. Але гэта мяне было ўсё роўна.

Я нават не памятаю, як загнаў Падласку. Злашча, не замчыўшы халва, пабаву ў хату. Межа, занатаў зрушыліся, але, пераступіўшы парог, утравыжыўся і астыў.

У хату пахла сухім зялём і паленым ядлоўцавым агадым. На стале стаў пабузэлек гарэжкі — ў ім плавалі чорныя карціны, — і ляжаў пачаты бохан хлеба, вялікі, як падчынь. Над хлемам роём вільці і звінелі мукі. Зводзала стала сядзела старэй Сымоніха. Я, напэўна, мошна грукнуў дзвярны, бо нямогла старэй закалаці і янчэ доўга тупала дадому. Я неяк сумеўся ад яе пераплахоў. У хату ўсталівалася лётка ўтрапёны шашы. Было чуваць, як цяжка, залуціначы, гэта Сымоніха і звінелі над боханам мукі.

— Хто ж гэта там? — з-за грукі загаварыла мама прыжымчым не сваім голасам.

— Валічак прайшоў, — азірнуўся на голас старэй.

Я крешку асьмялеўшы, падаўся да стала.

— Сыноч мой! — мама сказала ціха, амаль шпэтам.

Яна ляжала на ложку, да самага падбародка накрываў коўдрай, і здавалася мяне заната-вільдэй, бо чалавек забэды злашча большым, калі ён ляжыць.

На грукы дэкарава сонца, і яго скурлы ружовасць адбівалася на дробным і худзечым малым твары, пераіваляла ў яе глывокіх упалых вачах. Мама была нейкай дзіўнай прыгожай, нейкай ішоў, можа, нават чужой і адначасова блізкай, роднай, знаёмай да драбніц і ў дабрале і ў злосці.

— Валічак, у цябе вочы брашч, — мама не моцны падсунулася вышэй на падушкі.

Сэрца маё заблізні, а пад нагамі невядома куды папалла, захіталася падлога.

— Ды жоў з такіх хлопчык... Прыгожыкі, вылітае мама, — голас Сымонікі чуўся ўжо недзе здадэк, як з-пад зямлі.

— Вось жоў было б табе радасці... — як сёння, коў мамін дрыготкі голас, як сёння бачу яе вочы, з блыскучымі буйнымі слязінамі ў куточках, бачу яе брысочным твар, пераскоўныя вусны, як сёння, чую яе раптоўны намошны плач. Злашча, на гэты раптоўны плач да мамы кінулася Сымоніха, але я добра не памятаю.

Затое я памятаю зліцалы сад на колішнім дрыготкім за вёскай, у садзе ішты, вялікі куст бэзу, у якім, калыхаючыся ад страху, я прасядзеў да раніны і сплываўся да ікаўці.

— Мамачка, родная, любячы, даруй, — шаптаў да непрытомнасці мае вусны — Я шкаду брашча, я люблю яго і буду любіць, колкік жыццую. Але было яго па часе...

КВІЖНЫЯ СКАРБЫ — НАРОДУ!

Вібліятэка і бібкалектар

Нядаўна мяне давалося наведваць Нясвіжскую дзіцячую бібліятэку імя А. Гайдары.

Загадчыца бібліятэкі тав. Залётава на наша пытанне, як прапануюцца творы беларускіх пісьменнікаў, адказала:

— Мала чытаюць...
— Чаму?
— Не ведаю...
У Дзяржаўным выдавецтве БССР ад 1958 год і асабліва ў 1959 год выйшла з друку шмат цікавай арыгінальнай і перакладнай дзіцячай літаратуры. Неўжо нясвіжскія дзіцячы чытачы не бачылі творы Я. Коласа, Я. Маўра, не ахапаліся цудоўнымі ўзбясекімі, польскімі, кітайскімі і японскімі казкам? Халасяла дэдавацца, што ёсць у бібліятэцы з навінак.

— Вунь стаць на акне, — адказала бібліятэчка.

На акне ў скраньчцы сапраўды стала некалькі дзесяткаў кніг беларускіх аўтараў. Сярод іх самым «навейшым» быў зборнік выбранных твораў для дзяцей выдання 1958 г. З далейшай размовы з тав. Залётавай выявілася, што ў Нясвіжскай дзіцячай бібліятэцы амаль адсутнічаюць навінкі на беларускай мове. Праўда, загадчыца бібліятэкі павяла нас у самы кутні пакой і пачала паказваць паліцы з кнігамі беларускіх пісьменнікаў палярэдніх гадоў выдання, але гэта былі пераважна зборнікі твораў і кнігі для старэйшых чытачоў. Давалося зазірнуць у інвентарную кнігу, у якой значылася, што за 1959 год бібліятэка атрымала збор твораў П. Глебікі, раманы «Снежкі-дарожкі» М. Зароўка і «Шосты акіян» М. Гамолкі, кнігу

А. Калусціна «Суд ідзе», ды ліччя ўпаміналіся дзве-тры назвы кніг — і ўсё. Апрача таго сярэд незайнтавраваных кніг, якія нідэна бібліятэка атрымала з Мінскага бібкалектара, былі апошчы М. Лынькова «Міколка-паравоз» і два экзэмпляры кнігі С. Шумкевіча «Сарочы перамоў».

— Бачыце, як прысылаюць беларускія кнігі, — знайшла апраўданне тав. Залётава і стала ўсім віну зваляваць на Мінскі бібкалектар.

Цяжка тады было нам зразумець, хто вінаваты ў тым, што нясвіжскія школьнікі не маюць навінак — ці бібкалектар, ці работнікі дзіцячай бібліятэкі.

Кінулася ў вочы ішчэ адна акадзінасьці. Памішканне Нясвіжскай дзіцячай бібліятэкі прагнорнае, у ім тры пакоі. Усоды шмат партрэтаў і пакаціў, зробленых рукамі чытачоў, але нідэ не было ніякіх ніводнага слова на беларускай мове, ніводнага паказка пра творчасць беларускага пісьменніка. Гэты момант вельмі крамамоўна дапаўняў карціну таго, як стаяла да беларускай літаратуры і прапагандуеў яе творы ў Нясвіжскай дзіцячай бібліятэцы.

Гэтая размова ў Нясвіжкі прымуціла мяне неабавяе наведваць Мінскі бібліятэчны калектар, дзе камплектуецца кніжны фонд многіх бібліятэч вобласці. Калі б нават на старарэскай двухпавярховай будыніне, якая стаіць ля плошчы Свабоды, не было аднаведнай шыльды, усё роўна лёгка можна здагадацца, што гэта за ўстанова. Я ганка стала аўтамама, на якой красаваўся надпіс «Кнігі», тут жа пачаў стаць «Ма-

Нікому не прыходзіць у галаву, што калі артыст казачы не патрэбным тэатру, то тым больш ён не павінен будзіць самалезініцы. Чаму? Таму што ў самалезініцы людзі прыходзіць зусім непарадхаваным, і трэба мець педэгагічныя знолінасці, каб вучыць іх, а потым ужо і ставіць спектаклі.

Усё гэта адбываецца не толькі і не столькі таму, што людзі, адказныя за развіццё самалезініцы, не разумеюць неармаўнасці такога станаўчача, колкі ад таго, што за нямыц такіх кіраўнікоў яна кім. Няма ўстанова, якая рыхтавала б кваліфікаваныя кадры для самалезініцы.

Цяпер, калі наш народ уступіў у паласу разгорнутага будаўніцтва камунізму, калі роля мастацкай самалезініцы нідзвычайна зраўнаважана свядчачы шырокае распаўсюджанне народных твораў — цяпер востра пачынае неабходнасць у арганізацыі такой навучнай установы.

ДРУГІ СІМФАНІЧНЫ КАНЦЭРТ

Беларуская дзяржаўная філармонія з самага пачатку новага канцэртнага сезона радуе слухачоў буйнымі пастаноўкамі савецкай музыкі. Адбыўся ўжо толькі другі канцэрт гэтага сезона, а ўсёе за Алізаўшчэй сымфонія Шостакавіча прагучала ўжо манументальна Другая сымфонія Хачатуряна.

Сымфонія з'яўляецца адным з найбольш яркіх, значных адлюстраванняў эпохі Вялікай Айчыннай вайны ў музыцы. Гэта — трагічная паэма барацьбы, хваляючая апевосць аб духоўнай велічы гераізму. Яна захваляе высокім накалам паўшчы, палымінасы, тыпова «хачатуряўскай» музычнай мовай, патэтычнай вобразай, яркім нацыянальным каларытам.

Творчы аўтар выканаўцаў у гэтым канцэрте — Эгон Марбіцэр, які ўважліва падрыхтаваў партытуры і дырыжоры Барысу Афанасеву. У выкананні сымфоніі ўдзельнічаюць многа прані і любімы. Партытура, вельмі складаная, багатая салянымі эпізодамі віртуознага характару, засяоена музыкантамі добраахвотна. Аб вялікай рабоце Б. Афанасьева гаворыць ужо та акалічосць, што ён выконваў творчымі намірамі. Адуцінасць перад дырыжорам партытуры, як нам здаецца, мабілізавала аркестр, падзейнічала на музыкантаў, так скажам, псіхалагічна, павялічыла акалічосць кожнага выканаўцы, дысцыплінавала яго волю. Добра гучалі амаль усе саляныя эпізоды, асабліва ў трэцім частцы, прасякнутай вобразамі глыбокага смутку (сам кампазітар уключыў гэтую частку, як маналог маці загнінушага баіца).

Тым не менш Б. Афанасьеў, відаць, недаставае глыбока прадуманай і вынасвай сабе драматычнаму ладу кампазітара. Выкананне вялікага сымфанічнага паэтычнага ладу лагара ад дырыжора дакладна асэнсавана самай структурай твора, роўна ў ім той ці іншай частцы, лагічна і пераканальна размеркаваныя кульмінацыі. Верна перададзены агульны характар музыкі, дырыжор недаставае дакладна выдзяліў драматычна важныя раздзелы. Ад гэтага часткі сымфоніі прагучалі без належнага кантрасу, ды і ўнутры іх не ўсё пераконвала. Гэта асабліва адчулася ў III-й частцы з яе трагічнай кульмінацыяй, а таксама ў фінале.

Аднак у цэлым сымфонія была выканана на добрым прафесійнальным узроўні, і слухач атрымаў аб ёй правільнае ўражанне. Канцэрт і дырыжор прадманстравалі свой беспрэчынны рост.

У другім сымфанічным канцэрте прыняў удзел прафесар Эгон Марбіцэр (Германская Дэмакратычная Рэспубліка).

Прадстаўнік маладога пакалення музыкантаў (яму 32 гады), Марбіцэр паходзіць з працоўнай сям'і. Ён кар'ерачна папулярнасны як у сьвеце радыё, так і за яе межамі. Музыкальная дзейнасць Марбіцэра называ-

чай рознабакова: скрыпач-саліст, удумлайвы інсамблест (квартэт, у якім ён воль ужо шэсць год іграе першую скрыпку, аб'ехаў многія краіны Еўропы); канцэртмайстар аркестра Берлінскай дзяржаўнай оперы; нарэшце, прафесар Берлінскай кансерваторыі.

У сымфанічным канцэрте Эгон Марбіцэр выступіў з канцэртмайстарам. Гэты твор быў выкананы, сябе жа, на адным дышчы, у адным парыве. Гучыць кантрасна па настрому мастку. Сурова-стрыманым музычным вобразам, які жыва апяваляе аб характэры нацыянальнага пэйдэжу «краіны тысячы азёр», змяняюцца драматычнымі эпізодамі барацьбы, глыбокай філасофскай роздум і цёплай лірыка — арыгінальнымі тапавальнымі карцінамі народнага складу. Эгон Марбіцэр усюды застаецца самім сабой — удумлайвым, валавым і адначасова вельмі чутлым музыкантам. І ўсё ж нельга не адзначыць віртуозна-блэск выканання фіналу канцэрта — блэск не знешні, а ўнутраны, які вынікае з самага характэра музыкі, з яе зместу.

Некалькі незвычайных, «нестандартных» некаторыя тэмпы Марбіцэра. Навы выканаўцы канцэрта Сібе-люіса, Г. Барыяна, Л. Вязодзі, Р. Сабалева і Грэхораў другую частку крыжыў жывей, а трэцюю надавалі, некалькі больш стрымана. Трактоўка Марбіцэра па-свойму пераканальна для слухача. Пераканальна яна была, відаць, і для аркестра, які ў асноўным даволі гнутка ішоў за салістам. У многім гэта аблягчалася тым, што саліст уладарна вёў аркестр за сабой, падначальваючы яго сваёй волі, Гэтак, безумоўна, дапамагла вопытнасць Марбіцэра — канцэртмайстра опернага аркестра.

Сольны канцэрт умяцаў уражанне аб Эгоне Марбіцэры як сур'ёзным, удумлайвым музыканце. Моменты зніжэння віртуознасці, абавязкова абліскаваныя трымаць, жаданне «абліскаваць» што б там, было — усё гэта не ўласціва творчай індывідуальнасці выкараўка музыканта. Строгі тэст, высакродная стрыманая манера ігры, імкненне да прастаты выканання, прыгожы макты тон — вось што вызначае майстэрства Марбіцэра.

Праграма сольнага канцэрта некалькі незвычайная для слухачоў, якія прывыклі да выканання побач з творами буйнай формы і твораў маляформ разнастайных жанраў, віртуозных п'ес. Эгон Марбіцэр і піяніст Усевалад Петрушанскі далі, па сутнасці, сатнасны веча. Было выканана пяць санат, настолькі розных па змесце, тэмпе і характэры, значыць, стылі і музычнай мове, што да выканання патрабавалася вядзінне майстэрства пераўвасалення. Гензель і Хіндэміт, Брамс і Равель, Грыг і Франк («Рыцарыты-фантазія» з яго санаты быў выкананы на «біс») — цяжка ўявіць сабе больш рэзка кантрасны, і тым не менш усё было сыграно грунтоўна, цікава, з пацучым мастацкай меры.

Выкананне санаты рэ-мажор Гензеля, прастай і сянай па стылю, якая захваляе сучаснага слухача здаровымі, выразаю аскрэслымі перажыванымі, незвычайна «кантраснасны» музычным вобразам, выдатна сплуталася з выкананнем любімых слухачамі ля-мажорнай санаты Брамса і до-мінорнай санаты Грыга, якая так ярка перадае нацыянальны нарэжоскі каларыт.

Санатамі Равеля і Хіндэміта было прадстаўлена музычнае мастацтва пазнейшай эпохі — той самай эпохі, разнастайная мастацка пільны якой мы іны раз не усім дыферэнцыявана вызначаем адным агульным паняменнем — мадэрнізм. Малавядомай шырокай публіцы саната Равеля слухалася з вялікай цікавасцю. Добрае ўражанне пакінула музыка Паўля Хіндэміта (саната мі-бемоль-мажор, у дзвюх частках) — вельмі чалавечная, глыбока-дынамічная і невялікаасобліваму засяоанай, сабраная ў беларускага слухача, які цёпла прымаў імямецкага скрыпача, застаўся аб яго гаспадары добрае паняменне. Яго канцэрты, арганізаваныя Беларускай дзяржаўнай філармоніяй, служыць справе ўмацавання дружбы і культурнага абмену беларуска і імямецкага народаў.

А. ЛАДЫГІНА.

Восень. Фотазвод Ул. Крука.

Гомельская студыя тэлебачання

Амаль тры гады назал, 6 лістапада 1956 г., гомельскі тэлецэнтр даў першую ўласную перадачу. З таго часу ён працуе стала, асвятляючы жыццё вобласці і рэспублікі.

— Праўда, — гаворыць старшы інжынер Я. Кернаўшчык, адзін з ініцыятараў стварэння ў Гомелі тэлецэнтра — тудзіме мы пакуль што ў маленькіх памяшканнях, наша вядома апаратура ў многім недастанала. Але мы прыкладаем усё намаганні, каб задавоільна настраваць і гледачы, і маладзёжню ўвоўдзе ў строй наша новае студыя, і тады мы зможам свабодна рэтрансляваць перадачы Масквы, Кіева, Чарнігава. Пейна працуеш нашы творчыя работнікі, імкнучыся рабіць перадачы мастацкімі і па-мастакску паўнацэннымі.

Тэлецэнтр, апрача Гомеля, абслугоўвае бліжэйшыя населеныя пункты: Добруж, Уваранічы, Касцюковічы, Насовічы. Калі ў канцы 1956 г. у вобласці налічвалася каля 40 тэлецэнтраў, дык цяпер іх больш за 2000. Прапоўняна Гомельшчыны на бываюць іх не толькі таму, што сталі жыць змагоней, але і таму, што з кожным днём паліпшаюцца якасць тэлеперадач.

Калектыў студыі асвятляе жыццё краіны. Сябета былі, напрыклад, такія перадачы: «Сельская гаспадарка СССР у сямігоддзі», «Нава рэспублікі ў новай сямігоддзі», «Гэта раману XXI з'езд КПСС» і інш.

Папулярным раздзелам работы студыі з'яўляецца выпуск часопіса: «Для вас, жанчыны». Ён карэане многа пытанняў, якія цікавяць савецкую жанчыну. Надаўна быў паказаны выпуск часопіса з удзелам В. Галіна, у якім старэйшая беларуская артыстка расказала аб сваёй творчай біяграфіі, аб жанчынах Мінска — актыўных удзельніцах мастацкай самадзейнасці. У заключэнне п'ерадачы В. Галіна выказала ўражанне з п'есы І. Меліжа «Пакуль вы маладыя». Быў перададзены цікавы тэле-

нарыс: «Камуністы аднаго калгаса». У ім расказвалася аб старшынні калгаса Паліне Нікандраўне Кавалёвай.

Тэлецэнтрам рэтрансляваўся тэатральныя пастаноўкі абласнога тэатра і калектываў, якія прыязджаюць на гастролі ў горад. Так, у час выступленняў у Гомелі Тэатра імя Янкі Купалы гледачы пазнаеміліся з творчымі талентамі выдатных майстроў беларускай сцэны, як народныя артысты СССР Г. Глебаў, Л. Рэжыка, П. Малчанаў, В. Платонаў, народныя артысты БССР Л. Рахленка, С. Бірыла і інш.

У час гастролей Кіеўскага тэатра юнага гледача была арганізавана трансляцыя яго спектакля «Сустрэча з малодзісцю».

Некалькі-слоў аб дзіцячых перадачах. На жаль, гэта адзін з самых вялікіх недахопаў у рабоце студыі. Перадачы для дзіцячых наладжваюцца толькі адзін раз у два месяцы і то абмяжоўваюцца чытаннем народных казак. Вядома, гэта не можа задавоільна дзіцяці, якія так любяць глядзець тэлевізар.

— У нас усёго адна рэдакцыя, — тлумачыць рэдактар тэлецэнтра, — яе абавязкі ўваходзіць і палітычныя, і маладзёжныя, і мастацкія, і дзіцячыя перадачы. Таму мы проста не спрабуем. Ды і літаратурнага матэрыяла мала: не пішучь аўтары для дзіцяці. Але ў далейшым, пасля пераходу ў новую студыю ў 1960 г., мы спадзімся, што ў нас будзе спецыяльная рэдакцыя для дзіцяці і юнацтва і тады мы будзем рабіць разнастайныя перадачы.

Але нам здаецца, што, не чакаючы пераходу ў новую студыю, трэба павялічыць колькасць праграм для дзіцяці.

Тэлецэнтр і студыя, якія былі створаны ў Гомелі па ініцыятыве аматараў, выраслі ў прафесійналы Установу, здольную вырашаць самастойна творчыя задачы.

С. ГУРЬІЧ.

Бібліятэка і бібкалектар

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

бай бібліятэкі некалькі пытанняў: «Паважана Браніслава Аляксандраўна, ці вядома Вам, якія дзіцячыя творы на беларускай мове выйшлі ў Дзяржаўным і Вучэбна-педагагічным выдавецтвах БССР у 1959 г.? Кіа Вы самі сёлета працатаі творы беларускіх пісьменнікаў? Што Вы рабілі і думаеце зрабіць для прапаганды беларускай літаратуры? Ці ведаеце Вы, Браніслава Аляксандраўна, што многія кнігі, якіх няма ў Вашай бібліятэцы, стаць на паліцах Насвіжскай кігарні?»

У бібліятэцы тав. Кірвенка пазнаеміла нас з дакументальнымі справамі некаторых бібліятэк, і з рахункаў вывясцяляеца, што з'ява, аналагічная Насвіжскай бібліятэцы імя А. Гайдара, наглядзеца і ў Насвіжскіх раёнай і гарадской, Пухавіцкай і Смаліцкай дзіцячых, Ратамскай сельскай і іншых бібліятэках. Мала, вельмі мала паслаў гэтым бібліятэкам калектар беларускіх кніг! Праўда, супрацоўнікі бібліятэчкі знаходзяць апраўданне: загадчыкі рэзійных, гарадскіх і дзіцячых бібліятэк бываюць кожны месяц на камплектаванні і самі выбіраюць неабходную літаратуру. Таму ўся віна нахай кладзеца на іх сумленне.

Але напрошваецца заканамернае пытанне: дзе ж арганізуюча роля бібкалектара? Няўжо адказнае справа камплектавання кніжнага фонду поўнасна перададзена ў рукі работнікаў бібліятэк, частка якіх не мае адпаведнай адукацыі, а некаторыя зусім не ведаюць беларускай літаратуры?

Калі раёнай, гарадскіх і дзіцячых бібліятэкі камплектуюцца непасрэдна з удзелам супрацоўнікаў гэтых бібліятэк, дык літаратура для сельскіх бібліятэк падбіраецца толькі работнікамі бібліятэчкі. Але, які сведчаць рахункі, з якімі давалася пазнаеміцца, беларускія кнігі трапляюць у сельскія бібліятэкі ад выпадку да выпадку, звычайна тыя, якія бываюць на складах бібкалектара ў часе камплектавання. А камплектуюцца сельскія бібліятэкі толькі чатыры — пяць разоў у год, таму многія кнігі, якія з'яўляюцца ў калектараў ў інтэрвале паміж карговай адзельнай літаратурай, не трапляюць да чытача.

Беларуская кніга ў Мінскім абласным бібліятэчным калектары ўвоўгузе не залежваецца. Больш таго, тут даць кніжку пацучь словы, якіх даўно не чуваць ад работнікаў кнігагандлю:

— Мала выдаюць арыгінальных кніг выдавецтва Беларусі, мала пішучь беларускія пісьменнікі... Кожная кніга прозы і літаратурназства

ў нас у сярэднім разоўдзіцца ў 300—400 экзэмплярах. Горш ідзе паэзія, толькі 50—100 экзэмпляраў.

Вядома, Мінскі бібкалектар робіць многае ў справе папулярназці беларускай кнігі, але нам здаецца да-дэка не ўсё. Лімба 300—400 экзэмпляраў не мала, але і не надта вялікае. Справа ў тым, што бібкалектар камплектуе звыш 800 экзэмпляраў Мінска і вобласці. Калі ўлічыць, што сярэд гэтага ліку ёсць частка вузка-ведамасных ці спецыяльных бібліятэк, якія камплектуюцца толькі тэхнічнай і медыцынскай літаратурай, дык яшчэ застаецца звыш 600 масавых бібліятэк. Выходзіць, што 300—400 экзэмпляраў малавата. Гэта прызнае і дырэктар Мінскага бібкалектара тав. Куксёнак А. Н., які адзначае, што часта, калі калектар звартаецца за дадатковай колькасцю літаратуры на склад Мінскага абласнага кнігагандлю, выяўляецца, што тыраж ужо расазалены па раёнах ці завалены новымі паступленнямі і патрабую кнігу нельга знайсці ў складскіх дзюньгах (як ні дзіўна, але гэта так!).

Трэба адзначыць добрую ініцыятыву Мінскага бібкалектара ў справе рэалізацыі твораў беларускіх пісьменнікаў ранейшых гадоў выданні. Толькі за 1959 год у бібліятэкі вобласці адаслана такіх кніг на 70 тысяч рублёў. Сярод іх 50 камплектаў пашчонанага збору твораў Я. Купалы, 100 экзэмпляраў кнігі Я. Усікіна «Драматычныя Карнівалы», зборнікі першаў А. Куляшова, В. Віткі, В. Таўлая і інш.

Тав. Куксёнак адзначыў таксама, што бібкалектар не можа задавоільна пошпат бібліятэк на раманы І. Шамякіна «У добры час», Ул. Карпава «За годам года», творы Э. Самуіленка, Я. Маўра, тыраж якіх разоўшопіцца. Магчыма, гэтыя кнігі яшчэ ёсць на складах у некаторых абласцях, але бібкалектар не можа іх атрымаць.

Дырэктар і супрацоўнікі Мінскага бібкалектара выказалі слушнасны нараканні на Саноз пісьменнікаў БССР і асаблівых пісьменнікаў, якія мала цікавяцца, як ідзе іх кніга да чытача, рэдка бываюць у бібліятэках вобласці, не заходзяць у калектар, дзе ў вызначаныя дні збіраюцца прадстаўнікі раённых, дзіцячых бібліятэк і бібліятэка г. Мінска. А сустраччы пісьменнікаў з бібліятэкарамі, асабліва пагаў, чые зборнікі залежваюць на складах бібкалектара, многае далі б у асане прасоўвання іх кніг да чытача.

Некалькі слоў трэба сказаць аб

цяжкасцях у рабоце Мінскага абласнага бібкалектара. Перш за ўсё аб'ёму і спецыфіцы работы бібкалектара ні ў якой ступені не адпавядае памышканне. Сёння пераважаюць большасць масавых бібліятэк Мінска, а таксама многіх раённых цэнтраў размяшчаны ў прыгожых прасторных і ўтульных памяшканнях. Таму нека дзіўна і крыўдна, што такая культура-асветная ўстанова, ад дзейнасці якой залежыць у значнай ступені поспех масавай работы некалькіх сёньне бібліятэк вобласці, туліцца ў цесным і амрочным будынку.

Адуцінасць належана памышкання, а таксама пераход бібкалектара з непасрэднага падпарадкавання Міністэрству культуры БССР у сістэму Мінскага абласнога кнігагандлю прывялі да таго, што калектар ператварыўся ў звычайную камерцыйную ўстанову — своеасаблівы кніжковы магазін, які падбірае і расылае кнігі бібліятэкам. Цеснае памышканне не дае магчымасці мець сталы запас беларускіх кніг ранейшых выданяў і навінак (бібкалектар часад-часу камплектуе новыя бібліятэкі, не дазваляе арганізаваць патрабуюча спецыяльную работу бібкалектара — наладзіць пераплёт літаратуры, рамоні яе, бібліятэчную апрацоўку кніг і г. д.

Надаўна ў цэнтральным друку з'явіўся артыкул «Багаціні бібліятэка — народу!» («Правда» за 2 кастрычніка г. г.), у якім адначалася, што бібліятэчная справа — вялікі важны ўчастак ідэалагічнай работы, які патрабуе увагі, кіраўніцтва і дапамогі з боку партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый. У артыкуле падкрэслівалася, што сям-там бібліятэкі размяшчаны ў непрыстасаваных памяшканнях, большай увагі патрабуе і выхаванне бібліятэчных кадраў, асобна ставілася пытанне аб упарадкаванні работы бібліятэчных калектараў.

У сувязі з гэтым выступленнем «Правды» хочацца запытацца ў работнікаў Мінскага гарсавета і Міністэрства культуры БССР, ці чыталі яны артыкул «Багаціні бібліятэка — народу!» і якія практычныя захады думаюць ажыццявіць, каб дапамагчы рабоце важнай культурнай установы, якой з'яўляецца Мінскі абласны бібліятэчны калектар? Тут даражы запытацца ў старшыні Мінскага гарсавета тав. Шарпава і аб тым, ці не прышоў, нарэшце, час выканаць рашэнне Савета Міністраў БССР, прынятае ў 1953 годзе, аб выдзяленні новага памяшкання Мінскаму бібкалектару. Абшчанае тры гады чакаюць, а абласны калектар — чакае ажно шэсць год! Ці не замнога!

Сцяпан АЛЕКСАНДРОВІЧ.

На адмнку: выступленне імямецкага скрыпача Эгона Марбіцэра ў Мінску.

Фестывальныя фільмы

УКРАЇНА—НА ЭКРАНАХ БЕЛАРУСІ

З кожным днём усё больш мадзісцы сувязі кінематаграфістаў Беларусі і Украіны. Традыцыйнымі сталі фестывалі фільмаў дзвюх братніх рэспублік, абмен перыядычнымі работнікамі, сустрачкі творчых работнікаў маладога года. Украіны — Запарожжя і Вялікай Беларускіх фільмаў. У адфестывальнае прыходзіць у Мінск кінематаграфісты Украіны і прывезаі з сабой чатыры новых кінакарціны. У іх ярка выяўлены тэмы, якія хваляюць сёння творчых работнікаў украінскіх студыяў. Фільмы «Неба кіліча», «Салдатка», «Смага» і «На зялёнай зямлі маёй» складаюць асноўную частку праграмы фестываля, які праводзіцца па гэтым днімі ў сталічным кінацэнтры «Перамога» і ў гомельскім імяні Калініна. Аб чарарнішым, сцягонішым і заўтрашнім дні кітнісцоў Украіны апавядаюць гэтыя карціны, якія заваявалі ўвагу нашата гледача. «Смага», адзін з лепшых фільмаў Алэксандра Галінаўшчэй гэтага года, дзіцячы містэдзіум Вялікай Айчыннай вайны. Дзеянне адбываецца ў невялікім прыфрантавым горадзе. Уздоўж вуліцы на кіламетр або на два працягнулася чарга за вадоў. Яе выдаюць па картках. Але сёння і карткі не дапамагаюць. Вадзі няма. Ваданасныя стаячы, размешчаныя за дзесяткі кіламетраў ад горада, захоплены ворагам. Трэба адбіць у немцаў стаяноу хоп бы на некалькі галін, каб даць гораду вадду. На выкананне гэтага неабходнага задання адраўляецца невялікі атрад марак-чарнаморцаў. Яны з гонарам выконваюць бязоце заданне.

Сюжэт фільма «Смага» прасякнуты сапраўдным драматызмам. Ён

трымае гледача ў напружанні, да апошняга моманту прысутыць ў зале з неарырысаваным чакаюч развіццём воль з шумам галасоў савецкіх слухачоў. Вадзі! Але тых, хто жаўць жывы горад, ужо няма ў жыццях. Аднак фінал, нягледзячы на ўвяс трагізм, гучыць аптымістычна.

Гэтая карціна пастаўлена рэжысёрам Я. Тацковым. Маладзіс сюжэта ідзе ў добрым рытме, уласцівым фільмам высокіх мастацкіх якасцяў.

—Агрэсія вайны. Дадоу, на радзіму пацягнуліся бясхочныя саствы з дэмабілізаванымі воямі. Радасць сустрач. Адначасна бы пасля ратнай працы! Але адначасна няма калі. Працавітых рук чакане знявечана ў вайну зямля.

але падкрэслена акцёрскі фільм — фільм тонік псіхалагічных штырвоў. Тут сінарый з'яўляецца ўдзічым матэрыялам для акцёраў. Дзякуючы лакалінасці драматычнага твора, вострым палажэнням і канфіліктамі, большасць акцёраў удалося стварыць яркія вобразы простых савецкіх людзей.

На фестывалі паказаны фільм «На зялёнай зямлі маёй» аб сённяшнім дні Савецкай Украіны. Ён прысвечаны працы лесебраў Закарпацця. Але тут жа варта сказаць, што гэты карціна, на жаль, значна слабейшая. Яна пастаўлена па сценарыю М. Ярынова выукінамі Усевасянага дзіржора Р. Віктаравіча і кінематаграфістаў С. Юркіна.

У першай сваёй рабоце маладзіс рэжысёры правілі воль які пастапоўшчыкі з тонік мастацкім чучём. Таланавітае рэжысёрскае вырашэнне асобных сцэн фільма з'яўляецца красамоўным доказам іх вялікіх творчых магчымасцяў. Але ні рэжысёра, ні майстэрства кампазітараў Б. Карамянскага і С. Мартона, ні ўдалы падбор акцёраў не выратавалі сырага, неадпарадкаванага сценарыя.

Заўтрашнімау дыо прывесціма навукова-фантастычная кінаповесць «Неба кіліча». Яна створана на Кіеўскай кінастудыі імя А. П. Дзюжнікі па сценарыю А. Сазонава, Я. Памеішчыкава (пры ўдзеле М. Каруколава), рэжысёрамі А. Козырам і М. Каруколава. «Неба кіліча» — гэта адзін з наймімікі фільмаў, знятых нашымі кінематаграфістамі на тэму паляту ў космас. Ён прысвечаны адважным людзям, савецкім касманатам, тым, хто першым павядае касмічныя кары, рабілі на Месці, Марс і іншыя планеты Сусвету.

У фільме паказана, які будучы пераходзіць паляты на ізвядзеныя планеты, з якімі цяжкасцімі сутыкнуцца

яг. КРУПЕНЯ.

ПАКАЗВАЕ «ДЭФА»

На гэтым тыдні ў кінацэнтры «Мір» праводзіць фестываль фільмаў вытворчасці кінастудыі «ДЭФА». прымяняюцца дзесяцігоддзі для ўтварэння Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

Кінастудыя «ДЭФА» за 12 гадоў існавання выпусціла каля ста мастацкіх фільмаў. Яна аб'ядноўвае некалькі спецыялізаваных студыяў: мастацкіх, навукова-папулярных, дакументальна-хранікальных, а таксама мультыпаліграфічных і лялькавых фільмаў.

Падзеі фільма ўваскрашаюць на шырокім экране адну са славетных старонак у гісторыі рэвалюцыйнай барацьбы імямецкага пралетарыята ў узброенае паўстанне марак, салдат і рабочых у горадзе Кіль у лістападазе 1918 года.

Як вядома, пастанамам не ўдалося ўтрымаць пазіцыі з-за зрадчыцкай палітыкі правядоўраў правай сацыял-дэмакратыі. Паўстанне, якое было затоплена ў крыві народа, аднак, дапамагло стварыць незалежнае ядро рабочага класа, сцягнула на сябе Германію — Камуністычную партыю Германіі, якая аб'яднала вакол сябе ўсе рэвалюцыйныя сілы народа.

Карціна апавядае аб сямі кільскіх матросах. Іх лёс — лёс многіх сёньне тысяч перадавых немцаў, што паўсталі супраць крывавай кайзераўскай дыктатуры.

Шкава, запамінальныя вобразы стваралі ў фільме артысты Гільмар Тэц — малады рэжысёр Барцхук і Раймунд Шпільхер, які іграе старога матроса Ленца, што перажывь горкае крушэнне сваіх сацыял-дэмакратычных ілюзій.

Наогул усё вобразы вырашаны ў манументальным стылі, характэрным для вяртаннага рэжысёрскага арыгінальнага жанра карціны — гераічнага рэжывае ахвярам рэвалюцыйных падзей.

Дзеянне другога імямецкага фільма «Эскадрыля «Літучая мыш» адбываецца на тэрыторыі далёкага В'етнаму ў часы разбойніцкай вайны французскіх імперыялістаў супраць свабодалюбівага в'етнамскага народа.

Амерыканскі шыльвіны генерал Лі, а да